

İŞLETME HAKKI DEVİR SÖZLEŞMELERİ

Yard. Doç. Dr. Taner Ayanoglu*

Giriş

"İşletme hakkı devri yöntemi"nin hem özel kesimdeki işletmeler bakımından hem de kamu kesimindeki mal ve hizmet birimleri bakımından uygulanması mümkündür. Ancak, işletme hakkı devri yöntemi, son dönemlerde özellikle özelleştirme uygulamasının mülkiyet devri şeklinde yapılamaması halinde başvurulan bir yol olmuştur. Dolayısıyla, işletme hakkı devri yöntemi, kamu hukuku alanında yeni bir kamu hizmeti gördürme yöntemi veya yeni bir özelleştirme yöntemi olarak görülmekte ve algılanmaktadır.

Bu gelişme ve olgular neticesinde işletme hakkı devri yöntemi ve bu yöntemi konu edinen işletme hakkı devir sözleşmeleri büyük bir önem kazanmış bulunmaktadır. Bu sebeple, bu yazıda, işletme hakkı devri yönteminin genel özellikleri ve uygulanma alanlarıyla, bu yöntemin uygulandığı sözleşmelerin unsurları ve hukuki rejiminin incelenmesi amaçlanmaktadır.

I. İşletme hakkı ve işletme hakkının devri kavramları

İşletme hakkı devrini konu edinen sözleşmeler, genel olarak "işletme hakkı devir sözleşmeleri" olarak adlandırılmaktadır. İşletme hakkı devir sözleşmelerinin konusu ise, bir kişinin sahip olduğu işletme hakkını bir başkasına devretmesidir. Bu sözleşmelerin özelliklerini ve unsurlarını incelemeden önce, konu ile ilgili bazı temel kavramları açıklamakta fayda vardır.

* İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Anabilim Dalı.
Bağlantı: tanera@bilgi.edu.tr, tanerayanoglu@hotmail.com

“İşletme” kavramı, genel olarak ticari amaçla mal ve hizmet üreten birimleri ifade eden bir kavramdır.¹ Bu çerçevede “işletme hakkı”, “mevcut bir işletmeyi kazanç sağlamak üzere işletme ve çalıştırma hakkı” (örneğin bir restoranı işletme hakkı) olarak tanımlanabilir. Bununla birlikte, mevcut bir ticari işletmenin bulunmadığı bazı durumlarda da işletme hakkından bahsedilebilir. Ekonomik bir değeri bulunan bir varlığın semerelerinden yararlanma hakkı bu anlamda bir işletme hakkıdır. Örneğin Anayasa'nın 168. maddesine göre Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan tabii servetler ve kaynakların aranması ve “işletilmesi hakkı” Devlete aittir. Yine Anayasa'nın 169. maddesindeki “Devlet ormanları kanuna göre, Devletçe yönetilir ve işletilir.” şeklindeki düzenlemeye göre, Devlet ormanlarını işletme hakkı Devlete aittir. Dolayısıyla, “işletme hakkı” kavramı, geniş anlamda sadece bir işletmeyi işletme hakkını değil, ortada bir işletme bulunmasa dahi bir şeyin ekonomik değerlerinden yararlanma hakkını da kapsamına almaktadır.²

Bu çerçevede, “işletme hakkının devri” kavramının, “bir (ticari) işletmeyi işletme hakkına sahip olan kişinin bu hakkını kural olarak bir sözleşme ile bir başkasına devretmesi” ve “bir kişinin, ekonomik değeri olan bir şeyi işletme hakkını bir başkasına, kural olarak bir sözleşme ile devretmesi” şeklinde iki anlamı bulunmaktadır.

Genel olarak hak sahiplerinin haklarını başkalarına devirleri mümkün olmakla birlikte, işletme hakkının nasıl devredileceği bu hakkın kaynağına göre tayin edilmelidir. Örneğin işletme

¹ Türk Dil Kurumu sözlüğünde “işletme” terimi, “1. İşletmek işi. 2. Tarım, sanayi, ticaret, bankacılık vb. iş alanlarında, kâr amacıyla bir sermaye yatırılarak kurulan kurum, 3. Bu kuruluşu verimli bir duruma getirip kazanç sağlama yöntemi, 4. “İş yeri” olarak, “ticaret işletmesi” ise “Kazanç sağlamak amacıyla çalışan işletme” olarak tanımlanmaktadır.

2983 sayılı Tasarrufların Teşviki Ve Kamu Yatırımlarının Hızlandırılması Hakkında Kanun md.3/b: “(...) İşletme; Müesseselerin ve bağlı ortaklıkların mal ve hizmet üretim birimlerini (...) ifade eder.” 233 sayılı KHK. md.2/7 “İşletme; müesseselerin ve bağlı ortaklıkların mal ve hizmet üreten fabrika ve diğer birimleridir.”

² Buna başka bir örnek olarak 29.04.1959 sayı ve 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 22.02.2007 tarih ve 5583 sayılı Kanun ile değişik 1. ve 2. maddelerindeki düzenleme gösterilebilir. Gerçekten 7258 sayılı Kanun uyarınca Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne ait bulunan futbol ve diğer spor müsabakaları üzerine sabit ihtimalli ve müşterek bahisler ile şans oyunlarını düzenleme hak ve yetkisinin kısmen veya tamamen özel hukuk tüzel kişilerine devri öngörülmektedir. Bu devrin, yasa ile verilen bir işletme hakkının devri niteliğinde olduğu görülmektedir.

hakkının kaynağı mülkiyet hakkı ise, bu durumda işletmenin mülkiyetinin devri ile birlikte işletme hakkı da yeni malike geçecektir. Ancak malik, mülkiyet hakkını saklı tutarak, kira sözleşmesine benzeyen özgün bir sözleşme ile sadece işletme hakkını da devredebilir. Bu durumda, devralanın bu hakkı üçüncü kişilere devredebilmesi, ancak sözleşmede öngörülmüş olması halinde mümkündür. Belli bir işletmeyi konu edinmeyen işletme hakkı devrinde, işletme hakkı sahibinin yetkisi bir işletmenin mülkiyetine sahiplikten kaynaklanmadığı gibi, işletme hakkı kendisine devredilmiş de değildir. Bu şekildeki işletme hakkı sahipliği, anayasal ve yasal bir düzenleme ile tanınan bir hak görünümünde olduğundan işletme hakkına asli bir sahiplik durumu da söz konusudur. İşletme hakkına asli sahiplik durumunda, hak sahibinin işletme hakkını bir başkasına devretmesi mümkündür. Ancak bu devir, asli sahipliği hiçbir şekilde ortadan kaldıracı etki ve sonuç doğurmayacağından, işletme hakkını devralanın bu hakkı üçüncü kişilere devir yetkisi yoktur. Örneğin Anayasa'nın 168. maddesi uyarınca tabii servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altında olup, bunların aranması ve işletilmesi hakkı da Devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için, gerçek ve tüzel kişilere devredebilir.

II. İşletme hakkı devri yönteminin ekonomik çerçevesi

İşletme hakkı devir sözleşmesi, yukarıda da belirtildiği üzere, hem özel hukuk kişilerinin, hem de kamu tüzel kişilerinin sahip oldukları işletme ve hakların devrinde kullanılması mümkün olan bir yöntemdir. İşletme hakkı sahibi, işletmeyi bizzat çalıştırmayı, işletme sermayesinin yokluğu sebebiyle veya işletmeyi çalıştırma zahmetine katlanmak istememesi gibi çeşitli sebeplerle tercih etmiyor olabilir. İşletme hakkını devralan bakımından işletmeyi belli süre ile işletmek suretiyle elde edilmesi beklenen kâr temel motivasyondur. İşletme hakkını devreden bakımından ise, işletme hakkı devrinin karşılığında alınan "işletme hakkı devir bedeli"nin temel motivasyon olduğu görülmektedir. Bu model çerçevesinde, işletme hakkı sahibi olan kişi, hem işletmenin mülkiyetini elinden çıkarmamakta, hem işletmenin yaşaması ve müşteri kaybetmemesi sonucunu elde etmekte, hem de işletme hakkı devir bedeli elde etme olanağına sahip olmaktadır. Öte yandan, ticari amaçla mal ve hizmet üretilen birimler olan işletmelerin işletme hakkını devralan özel hukuk kişileri de kârlarını

maksimize etmek olanağı elde etmekte ve böylece ekonomik bir yarar sağlamaktadırlar.

İşletme hakkı devri sözleşmelerine sadece özel hukuk alanında değil, aynı zamanda kamu hukuku alanında da rastlanmaktadır. Ancak idare bakımından, işletme hakkı devri sözleşmesi yapılmasını gerekli kılan nedenler, özel hukuk kişilerinin motivasyonlarından bazı yönlerden farklıdır. Kamu kesiminde işletme hakkı devri yöntemine başvurulmasının, kamuya finansman kaynağı sağlamak, kamunun mali kaynak kaybını önlemek, özelleştirme yapmak, yeni yatırımların ve yeni teknolojilerin elde edilmesini sağlamak gibi değişik gerekçeleri vardır.

III. İşletme hakkı devri yönteminin kamu kesimindeki örnekleri

Genellikle kamu hizmetlerinin özel hukuk kişilerine gördürülmesi başlığı altında zikredilen imtiyaz, müşterek emanet, iltizam gibi geleneksel yöntemlerle işletme hakkı devir yöntemi arasında muhtelif benzerlikler ve farklılıklar bulunmaktadır. Öncelikle belirtmek gerekir ki, işletme hakkı devir yöntemi günümüzde sadece kamu hizmeti niteliğinde mal ve hizmet üretimi birimlerinin işletme haklarının devri konusunda değil, bunları da içine alan ancak tabii servet ve kaynakların işletilmesi veya kamu hizmeti konusu oluşturmayan mal ve hizmet üretim birimlerinin işletme haklarının devri konularını da kapsayan çok daha geniş bir yelpazede başvuru alan genel bir yöntemdir.

Geleneksel yöntemlerin içerisinde çoğunlukla diğer bir takım unsurların yanında işletme hakkı devri unsurunun da yer aldığını kaydedelim. Gerçekten geleneksel yöntemler bünyesinde, özel hukuk kişilerine bazen kamu hizmeti tesisatını işletme hakkı ve kamu hizmetini işletme hakkı tanıma, bazen sadece kamu hizmetini işletme hakkı verme, bazen dar anlamda kamu hizmeti niteliği taşıdığı tartışmalı olan bir işletmenin işletme hakkını devretme, bazen ise idarenin sahip olduğu imtiyaz niteliğindeki bir hakkın devri söz konusu olmaktadır.

Gerek bir kamu hizmetinin kurulmasını ve işletilmesini içeren imtiyaz sözleşmelerinde, gerekse yap-işlet-devret ve yap-işlet sözleşmelerinde, bir kamu hizmetinin özel kişilere gördürülmesi çerçevesinde bir işletmenin işletme hakkının özel hukuk kişilerine devri unsuru vardır. Bilindiği üzere, imtiyaz usulü, idarenin bir sözleşmeyle, belirli bir kamu hizmetinin kurulmasını ve/veya

işletilmesini bir anonim şirkete bırakmasını ifade eder. Kamu hizmeti imtiyazında, hizmetin gerektirdiği bayındırlık tesisini kuran özel kişiye, yaptığı bu harcamaların karşılığı kurulan bayındırlık tesisini işletme hakkı verilmektedir. Kamu hizmetinin geleneksel yöntemlerinin doğumundan bugüne kadar geçen süreç içerisinde, kamu hizmeti kavramının geçirdiği değişim ve evrime paralel olarak, geleneksel yöntemler de bir değişim ve evrim geçirmiştir. Örneğin, kamu hizmeti imtiyazları, başlangıçta kamu hizmetinin yürütülmesi için gerekli tesisatın özel hukuk kişilerince kurulması ve belli bir süre işletilmesi için başvuru olan bir yöntem iken; kamu hizmeti imtiyazı usulü, daha sonraki tarihsel süreç içinde belli bir tesisatın kurulmasını gerektirmeyen kamu hizmetlerinin belli süre ile yürütülmesi için de kullanılmıştır. Kamu hizmetinin her iki biçiminde de, özel hukuk kişilerine “kamu hizmetinin” “işletilmesi hakkının devri” unsuru bulunmaktadır. İmtiyazın birinci biçiminde özel hukuk kişisine kamu hizmeti tesisatını işletme hakkının verilmesiyle birlikte, aynı zamanda bunun içinde mündemiç bir şekilde kamu hizmetini işletme hakkı da devredilmektedir. İkinci biçiminde ise, herhangi bir tesisat gerektirmeyen bir kamu hizmeti söz konusu olduğundan, sadece kamu hizmetini yürütme yani işletme hakkının devri söz konusu olmaktadır. Konusu kamu hizmeti olan işletme hakkı devirlerinde, kurulmuş bulunan kamuya ait bir tesisin, özel hukuk kişisi tarafından sadece işletilmesi suretiyle, bir kamu hizmetinin gördürülmesi amaçlanmaktadır.³

Müşterek emanet usulünde ise, kamu hizmeti idare tarafından kendi mal ve parasıyla kurulmakta, ancak yürütülmesi özel hukuk kişisine verilmektedir. Hizmeti yürütmeyi üstlenen özel hukuk kişisi, işletme karşılığı olarak ya götürü bir kazanç ve/veya kârdan belli oranda pay almaktadır. Müşterek emanet usulüne çok benzeyen iltizam usulünde de, bir kamu malının işletilmesi veya kamuya ait bir hakkın kullanılmasıyla oluşturulan kamu hizmetlerinin yürütülmesi ve işletilmesi görevi, götürü bir kazanç ya da kazançtan belli oranda pay alma karşılığında “mültezim” adı verilen özel hukuk kişilerine bırakılmaktadır. İltizam usulüne konu olan faaliyetin dar anlamda kamu hizmeti olma niteliği zayıftır. Ayrıca, iltizamda, idare adına gelir tahsili

³ AKIN, Ümit, “Elektrik Üretim İletim ve Dağıtım Tesislerinin İşletme Hakkının Devri ve İşletme Hakkı Devir Sözleşmeleri”, *Danıştay Dergisi*, Yıl:30, 2000, Sayı:102, s.31.

karakteri, hizmeti işletme karakterinden daha baskındır.⁴ Öte yandan, 08.06.1994 tarih ve 3996 sayılı Kanun'un 3/a maddesinde "İleri teknoloji ve yüksek maddi kaynak ihtiyacı duyulan projelerin gerçekleştirilmesinde kullanılmak üzere geliştirilen özel bir finansman modeli" olarak öngörülen yap-işlet-devret modelinde, yatırımcı sermaye şirketi, yaptığı yatırımın bedelini (elde edilecek kâr dahil), işletme süresi içerisinde ürettiği mal veya hizmetlerin idare veya hizmetten yararlananlar tarafından satın alınması suretiyle geri almaktadır.⁵ Dolayısıyla, yap-işlet-devret modelinde de özel hukuk kişilerine yaptırılan yatırım ve hizmetin işletme hakkının devri söz konusu olmaktadır.

Özetlemek gerekirse, kamu hizmetlerini özel hukuk kişilere gördürme yöntemleri, işletme hakkı devri karşılığında, idarenin yürütmekle görevli olduğu kamu hizmetlerinin tesislerinin öncelikle kurulmasını sonrasında ise işletilmesini finanse etme ihtiyacı sebebiyle doğmuşken; daha sonra işletme ve işletmenin bakım ve yenilenmesinin finansmanı için de kullanılan bir yöntem olmuştur. Bu özellikleri doğrultusunda emanet usulünün kural, geleneksel yöntemlerin ise emanet usulünün hayata geçirilmesini temin etmek için başvurulan arazi yöntemler olduğu görülmektedir. Nitekim Danıştay'ın bir kararında yer alan "Gereksinimler karşısında yönetimin işinin çokluğu ya da kaynak bulmadaki güçlükler, kimi zaman bu yöntemin uygulanmasını zorunlu kılmakta ve kamu hizmetinin özel girişime gördürülmesine olanak sağlamaktadır."⁶ anlatımı bu hususları teyit eder niteliktedir.

Diğer taraftan kamu hukuku alanında kullanılan bir diğer yöntem de "yap-işlet modeli"dir. 16.07.1997 tarih ve 4628 sayılı

⁴ "Bir kamu hizmetinin götürü olarak ya da orantılı bir kazanç ve ücret karşılığında "mültezim" adı verilen özel kişi veya kuruluşa bırakılması yöntemi (iltizam sözleşmesi yöntemi), tarihte daha çok kamu gelirlerinin toplanmasında kullanılmıştır." BAYTAN, İlhan, Özelleştirme, Ankara, 1999, s.229.

⁵ "Yap-işlet-devret modeline, "yatırım taahhüt ve şartı ile işletme hakkının verilmesi" demek de mümkündür." BAYTAN, s.224.

⁶ D10D, E.1999/2407, K.2002/347, T.06.02.2002: "Diğer yandan, idare hukukunda imtiyaz kavramı, kamu hizmetinin yürütülmesi yöntemlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Kamu hizmetinin uzun süreli bir "idari sözleşme" uyarınca, sermayesi, karı, hasar ve zararı kendilerine ait olmak üzere özel hukuk kişilerince yerine getirilmesine imtiyaz denir. Gereksinimler karşısında yönetimin işinin çokluğu ya da kaynak bulmadaki güçlükler, kimi zaman bu yöntemin uygulanmasını zorunlu kılmakta ve kamu hizmetinin özel girişime gördürülmesine olanak sağlamaktadır. Konusu, kamu hizmetinin kurulmasını ve/veya işletilmesini bir özel kişiye devretmek olan sözleşmeler "kamu hizmeti imtiyaz sözleşmeleri" olarak tanımlanmaktadır."

Yap-İşlet Modeli İle Elektrik Enerjisi Üretim Tesislerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışının Düzenlenmesi Hakkında Kanun uyarınca, "yap-işlet modeli", üretim şirketlerinin ülke enerji plan ve politikalarına uygun biçimde elektrik enerjisi üretmek için mülkiyetleri kendilerine ait olmak üzere termik santral kurmaları, bunlara işletme izni verilmesi ve üretilen enerji satışının yapılması unsurlarını içermektedir. Görülüyor ki, yap-işlet modeli içinde işletme hakkı devri unsuru değil, işletme hakkı izni verilmesi söz konusudur. Kurulan üretim santralinin mülkiyeti üretim şirketine ait olduğundan, bu durumda tesisi işletme hakkı devrinden bahsedilemez. Dolayısıyla yap-işlet modeli çerçevesinde verilen işletme izni, üretim tesisinde elektrik üretim faaliyetinde bulunma izni ile üretilen elektrik enerjinin satış iznini kapsamaktadır. Bu yöntemde, işletme hakkı devri değil, işletme hakkı verilmesi söz konusudur. Ancak yap-işlet modelinin kamu hizmetinin geleneksel yöntemlerinden kopuş anlamında önemli bir kilometre taşı olduğunu belirtelim. Şöyle ki, geleneksel yöntemlerin temel amacı, kurulum maliyeti yüksek olan kamu hizmetlerinin kurulmasını finanse etmektir. Nitekim 3996 sayılı Kanun'un 3/a maddesinde yap-işlet-devret modelinin "*İleri teknoloji ve yüksek maddi kaynak ihtiyacı duyulan projelerin gerçekleştirilmesinde kullanılmak üzere geliştirilen özel bir finansman modeli*" olarak tanımlanması da bunu göstermektedir. Ancak kurulması teknoloji ve yüksek maddi kaynak gerektirmeyen hizmetlerin yürütülmesini ve işletilmesini finanse etmek amacıyla geleneksel yöntemler kullanılmaktayken; yap-işlet modelinde, kurulması yüksek maddi kaynak gerektiren termik santrallerin mülkiyeti özel hukuk kişisine ait olmak üzere kurulması söz konusu olmaktadır. Dolayısıyla ne yatırımın finanse edilmesi, ne de süre sonunda santralin mülkiyetinin idareye devri gerekmektedir.⁷ Bu sebeple, yap-işlet modelinin esası ve dayandığı temel, geleneksel yöntemlerden farklıdır. Bununla birlikte, yap-işlet sözleşmeleri, Danıştay tarafından "*konusunun bir kamu hizmetinin kurulması ve/veya işletilmesi olması*" sebebiyle

⁷ Gerçekten, 4283 sayılı Kanunda düzenlenen yap-işlet modelinde, kurulumu bir üretim tesisi gerektiren kamu hizmetinin üretim biriminin mülkiyeti özel hukuk kişisine ait olarak kurulmasına imkan tanımaktadır. Bu modelde, ne imtiyaz ve yap-işlet-devret usullerindeki "yatırım bedelinin (elde edilecek kar dahil) özel hukuk kişisine, şirketin işletme süresi içerisinde ürettiği mal veya hizmetin idare veya hizmetten yararlananlarca satın alınması suretiyle ödenmesi" unsuru bulunmakta, ne de sözleşme süresi sonunda santralin mülkiyetinin idareye devri söz konusu olmaktadır.

imtiyaz sözleşmesi olarak kabul edilmiştir.⁸ Ancak, belirtmek gerekir ki, yap-işlet sözleşmeleri, geleneksel kamu hizmeti imtiyazının karakteristik unsurlarından bazılarını taşımamaktadır, dolayısıyla bunlar ancak yeni bir tür kamu hizmeti imtiyazı olarak adlandırılabilir.⁹

Geleneksel yöntemlerde, gerek kamu hizmetlerinin kurulması ve gerekse işletilmesinin finansmanı, ilgili kamu hizmetini işletme hakkının devri yoluyla gerçekleştirilmektedir. Bununla birlikte, zamanla, bu esastan ayrılan başka yöntemler de ortaya çıkmıştır. Örneğin, "istikrarlı ve güvenilir gelir verilmesi suretiyle tasarrufları teşvik ederek sağlanacak ek finansman kaynakları ile kamu yatırımlarını süratle gerçekleştirmek" amacıyla çıkarılan 29.02.1984 tarih ve 2983 sayılı Tasarrufların Teşviki Ve Kamu Yatırımlarının Hızlandırılması Hakkında Kanun ile, kamu kurum ve kuruluşlarına her nevi altyapı tesisi ile kamu iktisadi kuruluşları ve iktisadi devlet teşekküllerine ait tesislerin "gelir ortaklığı senedi" ile kamu iktisadi kuruluşları ve iktisadi devlet teşekkülleri için "hisse senedi" çıkarılması ve işletme hakkı verilmesi suretiyle adeta özelleştirilmesi öngörülmekte ve böylelikle diğer kamu yatırımlarının finansmanı için ek kaynak yaratılması

⁸ D10D, E.1999/2407, K.2002/347, T.06.02.2002: "Diğer yandan, idare hukukunda imtiyaz kavramı, kamu hizmetinin yürütülmesi yöntemlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Kamu hizmetinin uzun süreli bir "idari sözleşme" uyarınca, sermayesi, karı, hasar ve zararı kendilerine ait olmak üzere özel hukuk kişilerince yerine getirilmesine imtiyaz denir. Gereksinimler karşısında yönetimin işinin çokluğu ya da kaynak bulmadaki güçlükler, kimi zaman bu yöntemin uygulanmasını zorunlu kılmakta ve kamu hizmetinin özel girişime gördürülmesine olanak sağlamaktadır. Konusu, kamu hizmetinin kurulmasını ve/veya işletilmesini bir özel kişiye devretmek olan sözleşmeler "kamu hizmeti imtiyaz sözleşmeleri" olarak tanımlanmaktadır. Konusunun bir kamu hizmetinin kurulması ve/veya işletilmesi olması, hizmetin yürütülmesini sağlamak için hizmeti yapanlara kamu gücüne dayanan kimi yetkiler tanınması ve idarenin hizmetin düzenli ve istikrarlı biçimde yürütülmesini sağlamak için denetim ve gözetim yetkisine sahip olması, imtiyaz süresince hizmetten yararlananlardan alınacak bedelin yasa ile verilen yetkiye göre bir tarife üzerinden tahsil edilecek olması ve bu hizmet devrinin, uzun ve belli bir süre için yapılması, kamu hizmeti imtiyaz sözleşmelerinin temel özelliklerindedir.

Bu açıklamalar karşısında, 4283 sayılı Yasa ile düzenlenerek Yap-İşlet Modeliyle getirilen üretim şirketlerince mülkiyetleri kendilerine ait olmak üzere termik santral kurulması, işletilmesi ve enerji satışına ilişkin sözleşmelerin kamu hizmeti imtiyaz sözleşmeleri olduğu anlaşıldığından, 2575 sayılı Yasanın 24. maddesi uyarınca kamu hizmeti imtiyaz sözleşmesinin iptaline ilişkin bulunan davanın görüm ve çözüm yerinin, ilk derece mahkemesi olarak Danıştay olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir."

⁹ AYANOĞLU, Taner, "Elektrik Kamu Hizmetinden Elektrik Piyasasının Düzenlenmesine Doğru", *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi* (Prof. Dr. Pertev Bilgen'e Armağan), Cilt 13, Sayı: 1-3, İstanbul 2000, s.71, dipnot.27.

amacı hayata geçirilmek istenmektedir. Görülüyor ki, 2983 sayılı Kanun'daki yöntemlerde, geleneksel yöntemlerdeki kamu hizmetinin özel hukuk kişilerine gördürülmesi suretiyle kamu hizmetlerinin kurulmasını ve gördürülmesini temin etme amacından ayrılmış bulunmaktadır.

Belirtmek gerekir ki, kamu hizmetlerinin özel hukuk kişilere gördürülmesi kavramı, gerek 4283 sayılı Kanun'un ve gerekse 2983 sayılı Kanun'un öngördüğü modelleri açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Bu sebeple, kamu hizmetini özel hukuk kişilerine gördürme kavramı yerine özelleştirme kavramlarına geçiş adeta zorunlu olmaktadır.¹⁰ Nitekim 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'un 15. maddesinin kenar başlığı "Kamu Hizmetlerinin Gördürülmesinin Özelleştirilmesi" şeklindedir. Bu maddede öngörülen yöntemleri, "kamu hizmetlerinin özel hukuk kişilerine gördürülmesi yöntemleri" olarak nitelendirmek doğru bir kavramlaştırma olmaz. Gerçekten 4046 sayılı Kanun'un 15. maddesinde, genel ve katma bütçeli idarelerle bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşların mal ve hizmet üretim birimleri ve varlıkları ile kamu hizmeti gören tekel niteliğindeki mal ve hizmetleri üreten kamu iktisadi kuruluşları ile bunların müessese, bağlı ortaklık, işletme ve işletme birimlerinin işletme haklarının verilmesi veya kiralanması ve mülkiyetin devri dışındaki benzeri diğer yöntemlerle özelleştirilmesi öngörülmektedir. Bilindiği üzere, geleneksel yöntemlerde kamu hizmetinin kurulmasını ve işletilmesini finanse etme karşılığında özel hukuk kişilerine işletme hakkı devri verilmekteydi. Bu sebeple geleneksel yöntemler bakımından kurulmuş ve kendini finanse eden bir kamu hizmetinin ve kamu hizmeti tesisinin özel hukuk kişilerine devrinin bir anlamı ve gereği yoktu. Buna karşılık, işletme hakkı devri yöntemi, kamu hizmeti ve imtiyaz kavramlarındaki dönüşümün neticesinde, artık sadece ilgili kamu hizmetinin kurulumunu ve işletilmesini finanse etmek amacıyla değil, ayrıca kamuya ek finansman kaynağı sağlamak için de başvurulan bir yöntem özelliği kazanmıştır.

¹⁰ Nitekim, Anayasa'nın 47. maddesine eklenen 4. fıkradaki "Devlet, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzelkişilere yaptırılacağı veya devredilebileceği kanunla belirlenir." hükmünde, yatırım ve hizmetlerin özel hukuk kişilerine "yaptırılabilmesi" kavramından başka ayrıca "devredilmesi" kavramına yer verilmesi, bu kavramsal ve felsefi dönüşümün en önemli kanıtıdır.

imtiyaz sözleşmesi olarak kabul edilmiştir.⁸ Ancak, belirtmek gerekir ki, yap-işlet sözleşmeleri, geleneksel kamu hizmeti imtiyazının karakteristik unsurlarından bazılarını taşımamaktadır, dolayısıyla bunlar ancak yeni bir tür kamu hizmeti imtiyazı olarak adlandırılabilir.⁹

Geleneksel yöntemlerde, gerek kamu hizmetlerinin kurulması ve gerekse işletilmesinin finansmanı, ilgili kamu hizmetini işletme hakkının devri yoluyla gerçekleştirilmektedir. Bununla birlikte, zamanla, bu esastan ayrılan başka yöntemler de ortaya çıkmıştır. Örneğin, "istikrarlı ve güvenilir gelir verilmesi suretiyle tasarrufları teşvik ederek sağlanacak ek finansman kaynakları ile kamu yatırımlarını süratle gerçekleştirmek" amacıyla çıkarılan 29.02.1984 tarih ve 2983 sayılı Tasarrufların Teşviki Ve Kamu Yatırımlarının Hızlandırılması Hakkında Kanun ile, kamu kurum ve kuruluşlarına her nevi altyapı tesisi ile kamu iktisadi kuruluşları ve iktisadi devlet teşekküllerine ait tesislerin "gelir ortaklığı senedi" ile kamu iktisadi kuruluşları ve iktisadi devlet teşekkülleri için "hisse senedi" çıkarılması ve işletme hakkı verilmesi suretiyle adeta özelleştirilmesi öngörülmekte ve böylelikle diğer kamu yatırımlarının finansmanı için ek kaynak yaratılması

⁸ D10D, E.1999/2407, K.2002/347, T.06.02.2002: "Diğer yandan, idare hukukunda imtiyaz kavramı, kamu hizmetinin yürütülmesi yöntemlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Kamu hizmetinin uzun süreli bir "idari sözleşme" uyarınca, sermayesi, karı, hasar ve zararı kendilerine ait olmak üzere özel hukuk kişilerince yerine getirilmesine imtiyaz denir. Gereksinimler karşısında yönetimin işinin çokluğu ya da kaynak bulmadaki güçlükler, kimi zaman bu yöntemin uygulanmasını zorunlu kılmakta ve kamu hizmetinin özel girişime gördürülmesine olanak sağlamaktadır. Konusu, kamu hizmetinin kurulmasını ve/veya işletilmesini bir özel kişiye devretmek olan sözleşmeler "kamu hizmeti imtiyaz sözleşmeleri" olarak tanımlanmaktadır. Konusunun bir kamu hizmetinin kurulması ve/veya işletilmesi olması, hizmetin yürütülmesini sağlamak için hizmeti yapanlara kamu gücüne dayanan kimi yetkiler tanınması ve idarenin hizmetin düzenli ve istikrarlı biçimde yürütülmesini sağlamak için denetim ve gözetim yetkisine sahip olması, imtiyaz süresince hizmetten yararlananlardan alınacak bedelin yasa ile verilen yetkiye göre bir tarife üzerinden tahsil edilecek olması ve bu hizmet devrinin, uzun ve belli bir süre için yapılması, kamu hizmeti imtiyaz sözleşmelerinin temel özelliklerindedir.

Bu açıklamalar karşısında, 4283 sayılı Yasa ile düzenlenerek Yap-İşlet Modeliyle getirilen üretim şirketlerince mülkiyetleri kendilerine ait olmak üzere termik santral kurulması, işletilmesi ve enerji satışına ilişkin sözleşmelerin kamu hizmeti imtiyaz sözleşmeleri olduğu anlaşıldığından, 2575 sayılı Yasanın 24. maddesi uyarınca kamu hizmeti imtiyaz sözleşmesinin iptaline ilişkin bulunan davanın görüm ve çözüm yerinin, ilk derece mahkemesi olarak Danıştay olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir."

⁹ AYANOĞLU, Taner, "Elektrik Kamu Hizmetinden Elektrik Piyasasının Düzenlenmesine Doğru", *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi* (Prof. Dr. Pertev Bilgen'e Armağan), Cilt 13, Sayı: 1-3, İstanbul 2000, s.71, dipnot.27.

amacı hayata geçirilmek istenmektedir. Görülüyor ki, 2983 sayılı Kanun'daki yöntemlerde, geleneksel yöntemlerdeki kamu hizmetinin özel hukuk kişilerine gördürülmesi suretiyle kamu hizmetlerinin kurulmasını ve gördürülmesini temin etme amacından ayrılmış bulunmaktadır.

Belirtmek gerekir ki, kamu hizmetlerinin özel hukuk kişilere gördürülmesi kavramı, gerek 4283 sayılı Kanun'un ve gerekse 2983 sayılı Kanun'un öngördüğü modelleri açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Bu sebeple, kamu hizmetini özel hukuk kişilerine gördürme kavramı yerine özelleştirme kavramlarına geçiş adeta zorunlu olmaktadır.¹⁰ Nitekim 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'un 15. maddesinin kenar başlığı "Kamu Hizmetlerinin Gördürülmesinin Özelleştirilmesi" şeklindedir. Bu maddede öngörülen yöntemleri, "kamu hizmetlerinin özel hukuk kişilerine gördürülmesi yöntemleri" olarak nitelendirmek doğru bir kavramlaştırma olmaz. Gerçekten 4046 sayılı Kanun'un 15. maddesinde, genel ve katma bütçeli idarelerle bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşların mal ve hizmet üretim birimleri ve varlıkları ile kamu hizmeti gören tekel niteliğindeki mal ve hizmetleri üreten kamu iktisadi kuruluşları ile bunların müessese, bağlı ortaklık, işletme ve işletme birimlerinin işletme haklarının verilmesi veya kiralanması ve mülkiyetin devri dışındaki benzeri diğer yöntemlerle özelleştirilmesi öngörülmektedir. Bilindiği üzere, geleneksel yöntemlerde kamu hizmetinin kurulmasını ve işletilmesini finanse etme karşılığında özel hukuk kişilerine işletme hakkı devri verilmekteydi. Bu sebeple geleneksel yöntemler bakımından kurulmuş ve kendini finanse eden bir kamu hizmetinin ve kamu hizmeti tesisinin özel hukuk kişilerine devrinin bir anlamı ve gereği yoktu. Buna karşılık, işletme hakkı devri yöntemi, kamu hizmeti ve imtiyaz kavramlarındaki dönüşümün neticesinde, artık sadece ilgili kamu hizmetinin kurulumunu ve işletilmesini finanse etmek amacıyla değil, ayrıca kamuya ek finansman kaynağı sağlamak için de başvuru- rulan bir yöntem özelliği kazanmıştır.

¹⁰ Nitekim, Anayasa'nın 47. maddesine eklenen 4. fıkradaki "Devlet, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzelkişilere yaptırılacağı veya devredilebileceği kanunla belirlenir." hükmünde, yatırım ve hizmetlerin özel hukuk kişilerine "yaptırılabilmesi" kavramından başka ayrıca "devredilmesi" kavramına yer verilmesi, bu kavramsal ve felsefi dönüşümün en önemli kanıtıdır.

Hukukumuzda işletme hakkı devrine ilişkin çeşitli örnekler vardır. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

- 29.02.1984 tarih ve 2983 sayılı Tasarrufların Teşviki Ve Kamu Yatırımlarının Hızlandırılması Hakkında Kanun'un 3. maddesine göre işletme hakkı devri, hakiki ve hükmi şahıslar tarafından Kamu İktisadi Kuruluşları ve İktisadi Devlet Teşekküllerine ait müessese, işletme, bağlı ortaklık ve benzerlerinin belirli süre ve şartlar dahilinde işletilmesi ve varsa bunların maddelerinin pazarlama ve dağıtımının yapılmasını içermektedir.

- 04.12.1984 tarih ve 3096 sayılı Türkiye Elektrik Kurumu Dışındaki Kuruluşların Elektrik Üretimi, İletimi, Dağıtım Ve Ticareti İle Görevlendirilmesi Hakkında Kanun'un "İşletme hakkının devri" kenar başlıklı 5. maddesi, Bakanlar Kurulu kararı doğrultusunda görevli şirketlere görev bölgelerinde kamu kurum ve kuruluşlarınca (Kamu iktisadi teşebbüsleri dahil) yapılmış veya yapılacak üretim, iletim ve dağıtım tesislerinin işletme haklarının verilebilmesini öngörmektedir.

- 28.05.1988 tarih ve 3465 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğü Dışındaki Kuruluşların Erişme Kontrollü Karayolu (Otoyol) Yapımı, Bakımı Ve İşletilmesi İle Görevlendirilmesi Hakkında Kanun'un 5. maddesinde, mevcut erişme kontrollü karayollarının (otoyolların) işletme ve bakım tesislerinin (bakım ve işletme gibi yolla ilgili yapı ve tesisleri) veya yolculukla ilgili hizmet tesislerinin (otel, motel, lokanta, akaryakıt istasyonu, tamirhane gibi yolculukla ilgili tesisleri) işletme haklarının devri öngörülmektedir.

- 24.11.1994 tarih ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'un 18 maddesinde özelleştirme yöntemlerinden biri olarak sayılan "işletme hakkının verilmesi" yöntemi, "*Kuruluşların bir bütün olarak veya aktiflerindeki mal ve hizmet üretim birimlerinin - mülkiyet hakkı saklı kalmak kaydıyla bedel karşılığında belli süre ve şartlarla işletilmesi hakkının verilmesi*" olarak tanımlanmaktadır. 4046 sayılı Kanun'a göre, kamu hizmeti görmek üzere idarece kurulmuş bulunan tesis ve işletmelerin işletme haklarının özel hukuk kişilerine devri mümkün olduğu gibi, kamuya ait olan işletmelerden kamu hizmeti niteliğinde sayılmayan mal ve hizmet üreten işletmelerin işletme haklarının devri de mümkündür.

- Öte yandan, 20.02.2001 tarih ve 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile, elektriğin yeterli, kaliteli, sürekli, düşük mali-

yetli ve çevreyle uyumlu bir şekilde tüketicilerin kullanımına sunulması için, rekabet ortamında özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösterebilecek, mali açıdan güçlü, istikrarlı ve şeffaf bir elektrik enerjisi piyasasının oluşturulması amaçlanmaktadır. Amaçlanan elektrik piyasanın oluşturulmasının unsurlarından biri de TEDAŞ, Elektrik Üretim Anonim Şirketi, bunların müessesesi, bağlı ortaklık, iştirak, işletme ve işletme birimleri ile varlıklarının özelleştirilmesidir. Söz konusu özelleştirmelerin nasıl yapılacağı konusunda Danıştay'dan istişari görüş istenmesi üzerine, Danıştay 1. Dairesi, hidroelektrik ve akarsu santralleri ile elektrik dağıtım tesislerinin mülkiyet devri ile özelleştirilmelerinin mümkün olmadığı, "4046 sayılı Kanununun 18 inci maddesi uyarınca TEDAŞ'a ait dağıtım bölgelerinde işletme hakkının verilmesi suretiyle dağıtım hizmeti yapma hakkının özelleştirilmesinin mümkün olduğu"¹¹ ve "belirlenen dağıtım bölgesi sınırları içinde dağıtım hizmetlerini görmek üzere dağıtım şirketi kurularak bu şirkete 49 yıl süreyle dağıtım lisansı ve işletme hakkı verilmesinin, dağıtım tesisleri dışında kalan duran varlıkların (arsa, bina, taşıt, demirbaş vb) da bu şirkete devir edilmesinin ve söz konusu şirketin hisselerinin satışı suretiyle özelleştirilmesinin mümkün olduğu"¹² yönünde görüş bildirmiştir. Bunun üzerine, 4628 sayılı Kanun'un "özelleştirme" kenar başlıklı 14. maddesine 10.05.2006 tarih ve 5496 sayılı Kanun ile 2. fıkra olarak "TEDAŞ'ın faaliyet alanında yer alan ve dağıtım faaliyeti için gerekli olan işletme ve varlıklar üzerinde, mülkiyeti saklı kalmak kaydı ile TEDAŞ ile belirlenen dağıtım bölgelerinde faaliyet göstermek üzere kurulan elektrik dağıtım şirketleri arasında işletme hakkı devir sözleşmesi düzenlenebilir." hükmü eklenmiştir.

IV. İşletme hakkı devrinin tanımı ve işletme hakkı devir sözleşmelerinin konusu

Yasal düzenlemelerdeki örnekleri çerçevesinde işletme hakkı devri, Devlet ve diğer kamu tüzelkişilerine ait işletmelerin, mülkiyet hakkı saklı kalmak üzere bir bedel karşılığında ve belli süre işletmesi için bir özel kişiye devredilmesi yöntemi olarak tanımlanabilir.¹³ Anayasa Mahkemesi'ne göre, işletme hakkının devri modeli ile özel kişi ya da şirketlerin kurulu olan tesisleri belli bir bedel karşılığında devir alması, kâr elde etmek için işletmesi ve

¹¹ D1D, E.2004/17, K.2004/24, T.05.03.2004, DKD.5.

¹² D1D, E.2004/444, K.2004/409, T.26.11.2004, DD.109.

¹³ AKIN, s.31.

sözleşmelerde belirlenen süre sonunda idareye geri vermesi sağlanmaktadır. İşletme hakkının devri sisteminde kamuya ait olan tesisler kamuya ait olmaya devam etmekte, ancak tesislerin bakım ve onarım işleri işletme hakkını devralan şirkete ait olmakta ve bu işlerin belirlenen esaslara göre yerine getirilmesi gerekmektedir.¹⁴

İşletme hakkının devri, mülkiyet hakkının devrini içermektedir. İşletme hakkının devrine konu olan kuruluşlar ile mal ve hizmet üretim birimlerinin mülkiyet hakları, işletme hakkının devredildiği süre boyunca da devreden kamu tüzel kişisine ait olmaya devam etmektedir. Bununla birlikte, işletme hakkının devrinde, istisnaen kimi taşınır malların mülkiyet devrinin sözleşmede öngörülen kurallar çerçevesinde mümkün olduğu kabul edilmektedir.¹⁵

Diğer taraftan, işletme hakkının devri yöntemi ile kiralama yöntemi arasında, mülkiyet devrini içermemek, bedel karşılığı ve süreli olmak gibi unsurlar bakımından çeşitli benzerlikler bulunmaktadır. Ancak bu benzerlikler her iki yöntemin de özdeş olduğu anlamına gelmemektedir. Her iki yöntem arasında bazı temel farklılıklar da vardır. Örneğin kiralama yöntemi, 4046 sayılı Kanun'un 18/A-b maddesinde "*kuruluşların aktiflerindeki varlıklarının kısmen veya tamamen bedel karşılığında ve belli bir süre ile kullanma hakkının verilmesi*" şeklinde tanımlanmaktadır. Görülüyor ki, işletme hakkı devri yöntemide, "mal ve hizmet üretim birimleri" yani işletme ve kuruluşlar söz konusu olmakta iken; kiralamada mal ve hizmet üretimi yapılıp yapılmadığına bakılmaksızın "*kuruluşların aktiflerindeki varlıklar*" söz konusu olmaktadır. Keza, işletme hakkı devrinde, mal ve hizmet birimlerinin "*işletme hakları*"nın verilmesi ve devri söz konusu iken; kiralamada kuruluşların aktiflerindeki varlıklarının "*kullanma hakkı*"nın verilmesi söz konusu olmaktadır. İşletme hakkı devrinin konusunu oluşturan "işletme hakkı" ile kiralamanın konusunu oluşturan "kullanma hakkı" kavramları arasındaki fark, esasında her iki yöntemin birbirinden ayrılmasını sağlayan en temel farktır. "İşletme hakkı" işletmenin ticari amaçla mal ve hizmet üretimi hakkını içermekte iken, "kullanma hakkı" mal ve hizmet üretim amacı olmaksızın bir taşınır ya da taşınmaz maldan yararlanma hakkını içermektedir. Örneğin, bir spor salonunu kiralayan kişi orayı depo olarak da kullanabilecek iken,

¹⁴ AYM, E. 2001/293, K. 2002/28, T.13.02.2002.

¹⁵ BAYTAN, s.320.

aynı yerin işletme hakkını devralan kişinin orayı spor salonu olarak işletmesi hakkı söz konusu olmaktadır. Diğer taraftan işletme hakkı devrinde, devralan bakımından "işletme" faaliyette bulunmak sadece bir hak değil, aynı zamanda bir yükümlülük olarak da ortaya çıkmaktadır.

V. İşletme hakkı devir sözleşmelerinin hukuki rejimi

İşletme hakkı devir sözleşmelerinin hepsi aynı nitelikte olmadığı gibi, bunların tabi oldukları hukuki rejimlerde de birbirinden farklıdır. İşletme hakkı devir sözleşmelerinin niteliği ve tabi oldukları hukuki rejim, bu sözleşmelerin konusu olan işletmelerde yürütülen faaliyetlerin niteliğine göre belirlenecektir. Sözleşme konusu işletmede üretilen mal veya hizmet kamu hizmeti niteliği taşıyor ise, sözleşme de idari sözleşme niteliği taşımayacaktır.¹⁶ Yukarıda açıklandığı üzere, 2983 sayılı Kanun'da, kamu iktisadi kuruluşları ve iktisadi devlet teşekküllerine ait müessese, işletme, bağlı ortaklık ve benzerlerinin belirli süre ve şartlar dahilinde işletilmesi hakkının devri öngörülmektedir. 4046 sayılı Kanun'un 18/A-c maddesine göre ise, işletme hakkı devrinin konusunu, "kuruluşların bir bütün olarak veya aktiflerindeki mal ve hizmet üretim birimleri" oluşturmaktadır. 4046 sayılı Kanun'un 1. maddesi çerçevesinde, işletme hakkı verilebilecek kuruluşlar şunlardır¹⁷: a) KİT'ler (iktisadi devlet teşekkülleri ve kamu iktisadi kuruluşları) ve bunlara ait iktisadi devlet teşekküllerinin, bunların müessese, bağlı ortaklık, işletme, işletme birimleri, b) KİT statüsü dışında kalmakla birlikte, sermayesinin tamamı veya yarısından fazlası Devlete ve/veya diğer kamu tüzelkişilerine ait olan ticari amaçlı kuruluşlar ile bunlara ait müessese, bağlı ortaklık, işletme ve işletme birimleri, c) genel ve katma bütçeli idarelerle bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşların, mal ve hizmet üretim birimleri (baraj, gölet, otoyol, yataklı tedavi kurumları, limanlar ve benzeri diğer mal ve hizmet üretim birimleri) ve d) belediye ve il özel idarelerine ait ticari amaçlı kuruluşlar. Dolayısıyla, gerek 2983 ve gerekse 4046 sayılı kanunlar çerçevesinde, işletme hakkı devrine konu olan işletmelerin hepsinin kamu hizmeti niteliğinde mal ve hizmet üretim birimleri olduğunu söylemek olanaklı değildir. Nitekim 233 sayılı KHK'de, iktisadi devlet teşekkülü, "sermayesinin tamamı devlete ait, iktisadi alanda ticari esaslara göre faaliyet göstermek üzere

¹⁶ YASİN, Melikşah, *Özelleştirmenin Hukuki Rejimi*, İstanbul, 2006, s.121.

¹⁷ BAYTAN, s.320.

kurulan, kamu iktisadi teşebbüsü” (md.2/2); “kamu iktisadi kuruluşu” ise “sermayesinin tamamı Devlete ait olup tekel niteliğindeki mal ve hizmetleri kamu yararı gözeterek üretmek ve pazarlamak üzere kurulan ve gördüğü bu kamu hizmeti dolayısıyla ürettiği mal ve hizmetler imtiyaz sayılan kamu iktisadi teşebbüsü” olarak tanımlanmaktadır.

Danıştay 10. Dairesi, 1993 yılında verdiği bir kararında, 3096 sayılı Kanun'un 5. maddesi uyarınca TEK ile Aktaş Elektrik Ticaret A.Ş. arasında İstanbul İli, Anadolu Yakasında, batıda İstanbul Boğazı, kuzeyde Karadeniz, doğuda İstanbul-İzmit İl sınırı, Güneyde Marmara Denizi Sahilleri ve Büyükada, Heybeli, Burgaz, Kınalı, Sedef Adalarının sınırlandığı alan içinde kalan bölgede, TEK'na ait bulunan, elektrik dağıtım ve tesisleri ile ticaretine ilişkin işletme haklarının otuz yıl süre ile Aktaş Elektrik Tic. A.Ş.'ne devri yolundaki sözleşmenin konusunu kamu hizmetinin oluşturduğuna, sözleşmenin kamu hizmeti imtiyaz sözleşmelerinin tüm unsurlarını taşıdığına ve sözleşmenin imtiyaz sözleşmesi niteliğinde bulunduğuna karar vermiştir.¹⁸ Konusu bir kamu hizmetinin görülmesi ya da hizmetin görülmesine katılım olan sözleşmelerin idari sözleşme niteliği taşıdığı görüşünden hareket eden AKIN¹⁹ ise, 3096 sayılı Kanun'un 5. maddesinde öngörülen işletme hakkı devri usulünü gerçekleştirmek için yapılan sözleşmelerle elektrik üretim, iletim ve dağıtım tesislerinin işletme haklarının devrinin kamu hizmeti imtiyazı teşkil ettiğini, bu nedenle bu sözleşmelerin imtiyaz sözleşmesi ve idari sözleşme niteliği taşıdığını ileri sürmektedir.²⁰ AKIN, bu görüşünü, Anayasa'nın 47. maddesine eklenen 4. fıkra değişikliği ile desteklemeye çalışmaktadır. Yazar, Anayasa'nın 47. maddesine eklenen 4. fıkrada, kamu hizmetlerinin nelerden ibaret olduğunu belirleme yetkisinin yasa koyucuya ait olduğunun vurgulandığını ve kamu hizmetlerinin özel hukuk sözleşmesi ile devredilemeyeceğinin öngörüldüğünü söylemekte; öğreti ve yargı organları tarafından öteden beri kamu hizmetlerinin devrini öngören sözleşmelerin idari sözleşme olarak kabul edildiğini belirtmekte ve 4. fıkrada özel hukuk sözleşmesi ile özel hukuk kişilerine devri öngörülen bir faaliyetin artık kamu hizmeti olmaktan çıkacağı esasının getirildiğini ileri sürmektedir.²¹ Hemen belirtelim ki, AKIN'ın referans aldığı Anayasa Mahkemesi ve Danıştay karar-

¹⁸ D10D, E.1991/1, K.1993/1752, T. 29.04.1993, DD.88.

¹⁹ AKIN, s.34.

²⁰ AKIN, s.41.

²¹ AKIN, s.38-39.

ları, Anayasa'nın 47. maddesine 4. fıkranın eklendiği 1999 tarihinden önce verilmiştir. Yazar, Anayasa'nın 47. maddesinde yapılan değişikliğin referans aldığı yargı kararlarındaki esasları bertaraf etme amacıyla yapıldığını göz ardı etmektedir. Kaldı ki, Anayasa'nın 47/4. maddesinin hem lafzı hem ruhu, bu hükümden, "kanun ile özel hukuk kişilerine özel hukuk sözleşmesiyle devri öngörülen yatırım ve hizmetler kamu hizmeti niteliği taşımaz" sonucunu çıkarmaya elverişli değildir.

Öte yandan, kamu hizmeti niteliğindeki mal ve hizmetlerin devrine ilişkin işletme hakkı devri sözleşmelerinin idari sözleşme niteliğinde olduğu görüşü de kabul edilemez. Kanaatimizce, kamu hizmeti unsurunun tek başına bir sözleşmeyi idari olarak nitelendirip nitelendirmeme konusunda yeterli olup olmayacağı tartışmasını, Anayasa'nın 47 maddesinin 4. fıkrası hükmü ve 4046 sayılı Kanun'un 15. maddesi hükümleri çerçevesinde ele almak gerekir.

Bilindiği üzere, Anayasa'nın 47/4. maddesi, "Devlet, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzel kişilere yaptırılacağı veya devredilebileceği kanunla belirlenir." hükmünü içermektedir. 4046 sayılı Kanun'un 2. fıkrasına göre ise, "Genel ve katma bütçeli idarelerle bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşların sadece tekel niteliğindeki mal ve hizmet üretim faaliyetleri ile kamu iktisadi kuruluşlarının temel kuruluş amaçlarına uygun mal ve hizmet üretim faaliyetleri imtiyaz addolunur. Bunların dışındakiler imtiyaz sayılmaz. Bu madde gereğince imtiyaz sayılan faaliyetlerle ilgili olarak yapılacak anlaşma ve sözleşmeler imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri niteliğinde olup, diğer kanunların bu hususları düzenleyen özel hükümleri saklıdır." Her iki düzenleme çerçevesinde, hem genel ve katma bütçeli idarelerle bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşların sadece tekel niteliğindeki mal ve hizmet üretim faaliyetlerinin işletme hakkının devrini, hem de kamu iktisadi kuruluşlarının (KİK) temel kuruluş amaçlarına uygun mal ve hizmet üretim birimlerinin işletme hakkının devrini konu alan sözleşmeler, imtiyaz sözleşmesi ve idari sözleşme niteliğinde olacaktır. 233 sayılı KHK'nin 2/3. maddesinde "kamu iktisadi teşebbüsleri"nin, "sermayesinin tamamı Devlete ait olup tekel niteliğindeki mal ve hizmetleri kamu yararı gözeterek üretmek ve pazarlamak üzere kurulan ve gördüğü bu kamu hizmeti dolayısıyla ürettiği mal ve hizmetler imtiyaz sayılan kamu iktisadi teşebbüsü" şeklindeki tanımı dikkate alındığında, KİK'lerin hemen hemen tüm mal ve

hizmet birimlerinin işletme haklarının devri konusunda yapılan sözleşmelerinin "idari sözleşme" niteliği taşıdığı söylenebilir.

Bununla birlikte Anayasa'nın 47/4 maddesi ve 4046 sayılı Kanun'un 15/2. maddesi çerçevesinde, genel ve katma bütçeli idarelerle bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşların tekel niteliğinde olmayan mal ve hizmet üretim birimlerinin işletme hakkının devrini konu alan sözleşmeler ile iktisadi devlet teşekküllerinin müessese, bağlı ortaklık, işletme ve işletme birimlerinin işletme hakkı devrini konu alan sözleşmeler, idari sözleşme sayılmayacaktır. Ekleme gerekir ki, Anayasa Mahkemesi, yakın tarihli bir kararında, 4046 sayılı Kanun'un 15/2. maddesindeki iktisadi devlet teşekküllerine ait işletmelerin mal ve hizmet üretim faaliyetlerinin imtiyaz sayılmayacağı yönündeki düzenlemeyi Anayasaya aykırı bulmadığı²² gibi, Danıştay 1. Dairesi de, bir kararında, 4046 sayılı Kanun'un 15/2. maddesini referans alarak, genel ve katma bütçeli idarelerle bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşların tekel niteliğinde olmayan mal ve hizmet üretim birimlerinin işletme hakkı devir sözleşmelerinin imtiyaz sözleşmesi niteliğinde olmadığı yönünde karar vermiştir.²³

22 AYM, E.2002/47, K.2006/1, T.05.01.2006: "Anayasa'nın 47. maddesinin 4446 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle eklenen dördüncü fıkrasında, Devlet, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzel kişilere yaptırılacağı veya devredilebileceğinin kanunla belirleneceği hükmü yer almaktadır. Buna göre Devlet, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerine yürüttükleri yatırım ve hizmetleri özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzel kişilere yaptırabilme veya devredebilme yetkisi tanınması karşısında, 4046 sayılı Yasa'nın 15. maddesinde öngörülen belirli mal ve hizmetlerin imtiyaz addolunarak bunların dışında kalanların imtiyaz sayılmayacağı yolundaki düzenlemenin yasakoyucunun takdir yetkisi içinde olduğunun kabulü gerekir."

23 D1D, E.2005/307, K.2005/668, T.18.05.2005: "Esasen, 4046 sayılı Yasa'nın, Kamu Hizmetlerinin Gördürülmesinin Özelleştirilmesi başlıklı 15. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ve devamı fıkralarının hükümlerine göre de, genel ve katma bütçeli idarelerle bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşların sadece tekel niteliğindeki mal ve hizmet üretim faaliyetleri ile kamu iktisadi kuruluşlarının temel kuruluş amaçlarına uygun mal ve hizmet üretim faaliyetleri imtiyaz addolunmuştur. Burada, genel ve katma bütçeli idarelerle bu idarelerin tekel niteliğindeki mal ve hizmet üretim faaliyetleri arasındaki organik ve işlevsel bağlılığa açıkça vurgu yapılmaktadır. Diğer bir deyişle, kamusal bir hizmet üretim faaliyeti, tekel olma niteliğinden çıkmışsa ve genel ve katma bütçeli idarelerin görev ve faaliyetleri olmaktan da çıkarılmış ise, bu hizmet kamu hizmeti niteliğini taşısa bile imtiyaz sayılmayacaktır. Olayımızda, 2918 sayılı Yasada 5228 sayılı Yasa ile yapılan değişikliklerle tescile bağlı araçların muayenelerini yapma hizmeti, kamu hizmeti niteliğinde olmakla birlikte, herhangi bir kamu kuruluşunun asli görev ve faaliyeti içindeki tekel niteliğinde bir hizmet üretimi olmaktan çıka-

VI. TEDAŞ'a ait dağıtım tesislerinin işletme hakkının devri konusunda yapılan sözleşmelerinin niteliği

2001 yılında 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun kabul edilmesi ile, elektriğin yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve çevreyle uyumlu bir şekilde tüketicilerin kullanımına sunulması için, rekabet ortamında özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösterebilecek, mali açıdan güçlü, istikrarlı ve şeffaf bir elektrik enerjisi piyasasının oluşturulması ve bu piyasada bağımsız bir düzenleme ve denetimin sağlanması amaçlanmıştır. Bu Kanun'un öngördüğü elektrik piyasasının oluşturulmasının temel unsurlarından birisi, elektrik dağıtım faaliyetlerinin özel girişimciler tarafından yürütülmesidir.

Yukarıda belirtildiği üzere, Danıştay'ın iki istişari görüşü çerçevesinde 4628 sayılı Kanun'un 14. maddesine 2. fıkra olarak "TEDAŞ'ın faaliyet alanında yer alan ve dağıtım faaliyeti için gerekli olan işletme ve varlıklar üzerinde, mülkiyeti saklı kalmak kaydı ile TEDAŞ ile belirlenen dağıtım bölgelerinde faaliyet göstermek üzere kurulan elektrik dağıtım şirketleri arasında işletme hakkı devir sözleşmesi düzenlenebilir." hükmü eklenmiştir. Daha sonra bu yasal değişiklik doğrultusunda, TEDAŞ ile 20 dağıtım bölgesinde TEDAŞ'ın bağlı ortaklığı olarak kurulan 20 dağıtım şirketi ile işletme hakkı devri sözleşmeleri imzalanmıştır. Bu model, "Türkiye Elektrik Dağıtım Sektörü Özelleştirmesi Bilgi Dökümanı"nda²⁴ şöyle açıklanmaktadır: "Dağıtım özelleştirilmesinde İşletme Hakkı Devri ("İHD")'ne dayalı Hisse Satış Modeli uygulanacaktır ("İHS modeli"). Bu modele göre yatırımcı, özelleştirilen ve ilgili bölgedeki tek elektrik dağıtım lisansının sahibi olan dağıtım şirketinin hisselerinin sahibi olacaktır; ancak, yatırımcının işletme hakkını devraldığı dağıtım tesisleri ve bu tesislerin işletilmesinde varlığı zorunlu unsurlarının mülkiyeti TEDAŞ'ın uhdesinde kalmaya devam edecektir. Yatırımcı, dağıtım şirketinin hisselerinin sahibi olarak, TEDAŞ ile imzalanmış olan İşletme Hakkı Devir Sözleşmesi ("İHD Sözleşmesi") çerçevesinde dağıtım varlıklarının işletme hakkını elde etmektedir."

Öncelikle, elektrik dağıtım özelleştirmelerinin işletme hakkı devir sözleşmesi modeli ile gerçekleştirilmesinde önemli bir rol oynayan Danıştay 1. Dairesi'nin iki istişari görüşündeki tespitle-

rilmiş bulunduğundan, bu hizmetin özelleştirilmesine ilişkin sözleşmenin bu hüküm yönünden de imtiyaz sözleşmesi olarak kabul edilmesi mümkün değildir."

rin değerlendirmesini yapmak gerekir. Danıştay 1. Dairesi'nin 03.04.2004 tarihli kararında²⁵ Başbakanlığın "Elektrik dağıtım tesislerinden; TEDAŞ'a ait dağıtım bölgelerinin mülkiyetin devri suretiyle özelleştirilmesinin hukuken mümkün olup olmadığı" şeklinde yanlış formüle ettiği soruya, "(...) elektrik dağıtım hizmetinin götürüleceği bir alan olarak tanımlanan dağıtım bölgesinin ve bu bölgede yürütülen hizmetin mülkiyete konu olabilecek taşınır veya taşınmaz mal olarak nitelendirilmesi mümkün bulunmamaktadır. Kaldı ki malikin mülkiyet konusu şey üzerinde herhangi bir süre kısıtlaması olmadan her türlü tasarruf hakkı da bulunmaktadır. 4628 sayılı Kanunun yukarıda açıklanan hükümleri uyarınca dağıtım bölgesinin belirlendiği lisansın dağıtım şirketine verilme süresinin bir defada en çok kırkdokuz yıl olması zorunluluğu nedeniyle lisansa bağlı olarak belirlenen dağıtım bölgesinin mülkiyete konu teşkil etmeyeceği, ancak, 4046 sayılı Kanunun 18 inci maddesi uyarınca TEDAŞ'a ait dağıtım bölgelerinde işletme hakkının verilmesi suretiyle dağıtım hizmeti yapma hakkının özelleştirilmesinin mümkün olduğu" şeklinde görüş bildirmiştir. Halbuki, asıl sorulmak istenen, dağıtım bölgelerinin değil, TEDAŞ'a ait dağıtım tesislerinin mülkiyet devri suretiyle özelleştirilip özleştirilemeyeceği idi.²⁶ Körler ve sağırlar diyalogunu andıran bu süreçten sonra elektrik dağıtım tesislerinin dağıtım şirketlerine işletme hakkı devir sözleşmeleri ile devri ve bu şirketlerin hisse satışı yoluyla özelleştirilmesi yönteminde karar kılınmıştır.²⁷

TEDAŞ ile dağıtım şirketleri arasında imzalanan işletme hakkı devir sözleşmeleri, idari sözleşme niteliği taşımayıp, özel hukuk sözleşmesi niteliğindedir. Bu sözleşmelerin konusunu "Sözleşme'de yer alan kapsam ve şartlar dahilinde, Dağıtım Bölgesi'ndeki mevcut ve yeni yapılacak elektrik Dağıtım Sistemi'nin, Dağıtım Tesisleri'nin ve Dağıtım Tesisleri'nin işletilebilmesi için varlığı zorunlu diğer taşınır ve taşınmazların Dağıtım Faaliyeti için İşletme Hakkının Devri" oluşturmaktadır.²⁸

Öncelikle belirtelim ki, özelleştirme kapsamında TEDAŞ ile dağıtım şirketleri arasında imzalanan işletme hakkı devri sözleşmeleri, 3096 sayılı Kanun'un 5. maddesinde öngörülen işletme hakkı devir sözleşmelerinden unsurları ve hukuki rejimi

²⁵ D1D, E.2004/17, K.2004/24, T.05.03.2004, DKD.5.

²⁶ Halbuki, 4628 sayılı Kanun'da amaçlanan dağıtım tesislerinin mülkiyet devri ile özelleştirilmesidir.

²⁷ 3 bölgede dağıtım şirketlerinin özelleştirme çalışmalarına başlanmış olmasına rağmen, bu özelleştirmeler siyasi iktidarın kararı ile ertelenmiştir.

²⁸ Bkz. Ek I.

bakımından oldukça farklıdır. 3096 sayılı Kanun uyarınca yapılmış bulunan işletme hakkı devir sözleşmelerinde, hem dağıtım tesislerini işletme hakkı, hem dağıtım faaliyetinde bulunma hakkı ve izni verilmesi, hem de elektriğin perakende ticareti hakkı verilmektedir. Halbuki, 4828 sayılı Kanun'un 14. maddesinin atfıyla 4046 sayılı Kanun çerçevesinde yapılan işletme hakkı devir sözleşmelerinde, sadece TEDAŞ'a ait dağıtım tesislerinin işletme amacıyla kullanılması söz konusudur. Bu sözleşmeler, elektrik piyasası faaliyetlerinden olan "dağıtım faaliyeti" yapma hak ve yetkisinin devrini içermemektedir. Çünkü, 4628 sayılı Kanun'un 3. maddesine göre, "belirli bir bölgede dağıtım faaliyetinde bulunulabilme" hak ve yetkisini, Enerji Piyasası Düzenleme Kurum'unca (EPDK) verilen "dağıtım lisansı" sağlamaktadır. Nitekim 4628 sayılı Kanun'un Geçici 3/B-1 maddesinde, dönem sonu itibariyle dağıtım faaliyetinde bulunabilmesi için TEDAŞ'a da dağıtım lisansı alması yükümlülüğü getirilmiştir.

Diğer taraftan, TEDAŞ, 12.08.1993 tarih ve 93/4789 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla, Türkiye Elektrik Kurumu'nun Türkiye Elektrik Üretim, İletim Anonim Şirketi ve Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi unvanlı iki ayrı iktisadi devlet teşekkülü şeklinde teşkilatlandırılmasıyla oluşturulmuş bir iktisadi devlet teşekkülüdür. Dolayısıyla 4046 sayılı Kanun'un 15/2 maddesi kapsamında TEDAŞ'ın mülkiyetindeki dağıtım tesislerinin hizmet üretiminin imtiyaz sayılması da olanaklı değildir. Görülüyor ki, TEDAŞ ile dağıtım şirketleri arasında imzalanan sözleşmeler idari sözleşme niteliğinden yoksundur.

Sonuç

İşletme hakkı devir sözleşmeleri, kamu kesiminde, kamu hizmeti üreten ve üretmeyen her türlü işletme bakımından söz konusu olabilen, bu sebeple çok çeşitli alanlarda başvurulan bir yöntemdir. Bu sebeple, işletme hakkı devri sözleşmeleri, sözleşmelerin konusuna göre, özel hukuk sözleşmesi veya idari sözleşme biçiminde ortaya çıkabilmektedir.

İdareler tarafından işletme hakkı devri sözleşmelerine, gerek kamu hizmetlerini özel hukuk kişilerine gördürme usulü olarak ve gerekse bir özelleştirme yöntemi olarak başvurulsun, bu sözleşmelerin hukuki rejimini belirleme noktasında 4046 sayılı Kanun'un 15/2. maddesindeki düzenleme önemli bir işleve sahiptir. Kanaatimizce, Danıştay tarafından idarenin sözleşmelerinin

niteliğini belirlemek için bu maddeye başvurulmuş olması doğru bir yaklaşımdır. Aynı yaklaşımın Uyuşmazlık Mahkemesi tarafından gösterilmesinin de yararlı olacağı düşünölmektedir.

Ek I

İşletme Hakkı Devir Sözleşmesi

1. Amaç

1.1. Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi (TEDAŞ) ile [•] Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi arasında imzalanan bu Sözleşme'nin amacı; [•] illerinden oluşan Elektrik Dağıtım Bölgesi'nde yer alan ve TEDAŞ uhdesinde bulunan Dağıtım Sistemi'nin, Dağıtım Tesisleri'nin ve Dağıtım Tesisleri'nin işletilebilmesi için varlığı zorunlu diğer taşınır ve taşınmazların, mülkiyet hakkı saklı kalmak koşuluyla [•] Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi'ne İşletme Hakkının devredilmesi ile Dağıtım Tesisleri'nin ve gerekli diğer unsurların iyileştirilmesi, güçlendirilmesi ve yeni Dağıtım Tesisi yapımının esaslarını ve tabi olduğu hükümleri belirlemektir.

2. Tanımlar ve kısaltmalar

2.1. Bu Sözleşme'de geçen;

TEDAŞ; Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi'ni,

Şirket; [•] Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi'ni,

Sözleşme; TEDAŞ ve Şirket arasında imzalanan bu sözleşme ve eklerini,

Taraflar; Bu Sözleşme'yi aralarında imzalayan, TEDAŞ ve Şirket'i,

Kurul; Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'nu,

Kurum; Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nu,

İşletme Hakkı; Şirket'in, Dağıtım Tesisleri ve Dağıtım Tesisleri'nin işletilmesinde kullanılması gerekli diğer ilave unsurlar üzerinde bu Sözleşme'de yer alan hükümlerle sınırları belirlenen hakkı ve bu hakkın tanınması nedeniyle yürürlükteki mevzuattan ve bu Sözleşme'den doğan bütün sorumlulukları,

İşletme Hakkı Devri; Dağıtım Tesisleri ve Dağıtım Tesisleri'nin işletilmesinde kullanılması gerekli diğer ilave unsurlar

üzerindeki İşletme Hakkı'nın bu Sözleşme hükümleri kapsamında devrini,

Dağıtım Tesisleri; İletim Tesisleri'nin bittiği noktadan itibaren, müstakilen Dağıtım Faaliyeti'nin yürütülmesi için tesis edilmiş ve edilecek tesis ve şebekeyi,

Dağıtım Lisansı; 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu hükümleri çerçevesinde Kurum tarafından verilen ve [•] Dağıtım Bölgesi'nde [•] Elektrik Dağıtım Anonim Şirketine Dağıtım Faaliyeti'nde bulunma imkânı tanıyan Dağıtım Lisansı'nı,

Dağıtım Bölgesi; [•] illerinden oluşan ve Dağıtım Faaliyeti'nin yürütüleceği coğrafi bölgeyi,

Dağıtım Faaliyeti; Elektrik enerjisinin gerilim seviyesi 36 kV ve altındaki hatlar üzerinden naklini,

Dağıtım Sistemi; Bir dağıtım şirketinin, belirlenmiş Dağıtım Bölgesi'nde işlettiği elektrik Dağıtım Tesisleri ve şebekesini,

İletim; Elektrik enerjisinin gerilim seviyesi 36 kV üzerindeki hatlar üzerinden naklini,

İletim Tesisi; Üretim tesislerinin 36 kV üstü gerilim seviyesinden bağlı olduğu noktalardan itibaren iletim şalt sahalarının orta gerilim fiderleri de dâhil olmak üzere Dağıtım Tesisleri'nin bağlantı noktalarına kadar olan tesisleri,

İletim Sistemi; Elektrik İletim Tesisi ve İletim Şebekesi'ni,

Güvence Bedeli; Dağıtım Bölgesi'ndeki müşterilerle yapılan perakende satış sözleşmeleri çerçevesinde, kullanım yerinin değişmesi ve/veya perakende satış sözleşmesinin sona ermesi veya sözleşmenin feshi hâllerinde, müşterinin elektrik enerjisi tüketim bedelinin ödenmemesi ihtimaline karşılık olarak, borcuna mahsup etmek üzere müşterilerden talep edilen bedeli,

Birinci Uygulama Dönemi; 01 Ocak 2006-31 Aralık 2010 arasındaki dönemi,

Müteakip Uygulama Dönemi; Birinci Uygulama Dönemi'nin bitişinden sonraki dönemi,

Sözleşme'nin Feshi; Bu Sözleşme'de yer alan hüküm, usul ve esaslar çerçevesinde Sözleşme'nin tek taraflı olarak sona erdirilmesini,

ifade eder.

2.2. Taraflar, bu Sözleşme tahtında yukarıda yer alan tanım ve kısaltmaların anlamlarının kendileri yönünden bağlayıcı olduğunu, yukarıda yer alan tanım ve kısaltmaların, genel kabul görmüş, hukukî ve/veya günlük hayattaki anlamlarından bağımsız olarak, bu Sözleşme'nin uygulanmasında belirleyici olduğunu beyan, kabul ve taahhüt ederler.

3. Sözleşme'nin Konusu

3.1. Sözleşme'nin konusunu; Sözleşme'de yer alan kapsam ve şartlar dahilinde, Dağıtım Bölgesi'ndeki mevcut ve yeni yapılacak elektrik Dağıtım Sistemi'nin, Dağıtım Tesisleri'nin ve Dağıtım Tesisleri'nin işletilebilmesi için varlığı zorunlu diğer taşınır ve taşınmazların Dağıtım Faaliyeti için İşletme Hakkının Devri, bu tesislerin iyileştirilmesi ve güçlendirilmesi ile ihtiyaç duyulan yeni dağıtım hat ve tesislerinin yapımı ve Sözleşme'nin herhangi bir şekilde sona ermesinde söz konusu bütün tesislerin TEDAŞ'a veya TEDAŞ'ın belirleyeceği kuruluşa geri devredilmesi ile bu konularda Tarafların her türlü hak ve yükümlülüklerinin tespit edilmesi oluşturmaktadır.

3.2. 4628 sayılı Kanun'un 2. maddesinin dördüncü fıkrasının (g) bendi saklı olup, anılan bentte düzenlenen hususlar bu Sözleşme'nin kapsamı dışındadır.

4. Sözleşme'nin Süresi

4.1. Sözleşme'nin süresi, Sözleşme'nin imzalandığı tarihten Şirket'in sahibi olduğu Dağıtım Lisansı'nın süresinin sonuna kadardır. Söz konusu Dağıtım Lisansı'nın süresinin bitmesi veya Dağıtım Lisansı'nın süresinden önce herhangi bir sebeple iptal edilmesi halinde Sözleşme herhangi bir ihbar veya ihtara gerek kalmaksızın kendiliğinden sona erer.

4.2. Dağıtım Lisansı'nın süresinin uzatılmış ve/veya yenilenmiş olması aynı süre için Sözleşme'nin süresinin uzatılması ve/veya yenilenmesi sonucunu doğurmaz. Ancak Şirket Sözleşme süresinin dolmasından en az bir yıl önce TEDAŞ'a başvurarak sözleşmenin yenilenmesini talep edebilir. TEDAŞ bu talebi - Şirket'in Lisans koşullarını muhafaza etmesi kaydıyla - Sözleşme'nin süresinin bitiminden en geç 180 (yüzseksen) gün öncesine kadar yeni koşulları da dikkate almak suretiyle yürürlükteki mevzuat çerçevesinde değerlendirerek, Sözleşme'nin yenilenmesine karar verebilir.

4.3. Tarafların Sözleşme'de tanınan tek taraflı olarak Sözleşme'yi sona erdirme hakları ile yürürlükteki mevzuatta öngörülen sona erme halleri saklıdır.

5. Devir

5.1. Devir, Dağıtım Bölgesi'nde yer alan, mülkiyeti ve/veya kullanma hakkı TEDAŞ'a ait olan Dağıtım Tesisleri ve Dağıtım Sistemi ile bunların üzerlerinde yer aldığı mülkiyetindeki ve/veya kullanımındaki taşınmazlar, bu taşınmazlar üzerindeki kullanım hakları, Dağıtım Tesisleri'nin gereği gibi işletilebilmesi için varlığı zorunluluk arz eden taşınmaz, tesis, araç-gereç, iş makinaları, telsiz cihazları ve bunların mütemmim cüzlerinin mülkiyet hakları saklı kalmak kaydıyla, İşletme Haklarının halihazır fiili ve hukuki durumu ile Şirket'e devredilmesidir.

5.2. Üçüncü kişilerle yapılan kira ve benzeri sözleşmeler çerçevesinde TEDAŞ tarafından kullanılan taşınmaz, tesis, araç-gereç ve iş makinelerinin Şirket tarafından Dağıtım Faaliyeti'nin yürütülmesinde kullanılabilmesi için Şirket ile TEDAŞ arasında alt kira sözleşmeleri yapılır.

5.3. Dağıtım Tesisleri'nin bakım, onarım ve işletilmesinde kullanılan her türlü sarf malzemesinden, bu Sözleşmenin imza tarihinden önce TEDAŞ tarafından sipariş edilen ve henüz teslimatı gerçekleşmemiş bulunanlara ilişkin her türlü ödeme, TEDAŞ'ın ödeme süresi içinde Şirket tarafından yapılır ve söz konusu malzemenin Şirket'e devri gerçekleştirilir.

5.4. Şirket, TEDAŞ Bilgi İşlem Merkezi'ndeki dağıtım bölgesine ait abone, muhasebe, insan kaynakları, malzeme ve satın alma, ambar ve stok bilgilerini içeren sistemi bedeli mukabili, karşılıklı mutabakat ile kullanabilir. Ancak Şirket'in bu sistemi kendisinin kurmak istemesi halinde, TEDAŞ Bilgi İşlem Merkezinde elektronik ortamda bulunan abone, muhasebe, insan kaynakları, malzeme ve satın alma, ambar ve stok bilgilerini Şirket'e bedelsiz vermekle yükümlüdür. Şirket kendi bilgi sistemini kurana kadar ve en fazla 1 yıl TEDAŞ'ın sistemini bedelsiz kullanabilir.

5.5. Şirket devralacağı telsiz cihazlarını kullanabilmek için gerekli izinleri almakla yükümlü olup, ruhsat ücreti ve yıllık kullanım ücreti dahil bu telsiz cihazlarına ilişkin tüm mali ve hukuki sorumluluklar Şirket'e aittir.

5.6. Şirket Dağıtım Bölgesi'nde yer alan bütün Dağıtım Tesisleri'nin, mütemmim cüzlerinin, Dağıtım Tesisleri'nin işletilebilmesi için varlığı zorunluluk teşkil eden taşınmaz, tesis, araç-gereç, iş makinalarının ve diğer unsurların devir tarihindeki fiili ve hukuki durumlarını tespit ettiğini ve bu mevcut durumlarıyla teslim aldığını beyan ve kabul eder. TEDAŞ, bu Sözleşme kapsamında İşletme Hakkının devrine konu hiçbir varlığa ilişkin olarak nitelik, nicelik, kalite, özellik, vasıf ve benzeri taahhüt ve garantide bulunmaz. Şirket İşletme Hakkını devraldığı varlıkların, herhangi birinin taahhüt ve garanti edilen ve/veya normal şartlarda bulunması gereken ve/veya konuya ilişkin standartlara göre taşınması gereken nitelik, nicelik, vasıf, kalite, özellik ve sair hususlara sahip olmadığını ileri sürmeyeceğini, TEDAŞ'dan zapt ve/veya ayıba karşı tekeffül hükümleri çerçevesinde hak ve/veya talepte bulunmayacağını beyan, kabul ve taahhüt eder.

5.7. Devir bu Sözleşme'nin imza tarihi itibarıyla gerçekleşmiş sayılır.

6. Dağıtım Tesislerinin Hasar ve Ziyanın Karşılanması

6.1. Bakım, onarım, yenileme, güçlendirme ve geliştirme, gereken personelin sağlanması ve tüm personelin eğitilmesi başta olmak üzere gerekli yatırımların düzgün ve yürürlükteki mevzuata uygun olarak yerine getirilmemesi ve/veya Sözleşme'de öngörülen şekilde yürürlükteki mevzuata uygun veya işin gerektirdiği biçimde bir işletme faaliyetinin gerçekleşmemesi nedeniyle Dağıtım Tesisleri üzerinde meydana gelebilecek her türlü hasar ve ziyandan Şirket sorumludur. Şirket herhangi bir hasar ve zıyan ortaya çıkması halinde durumu TEDAŞ'a derhal bildirir.

7. Üçüncü Kişilerin Hak İddiaları

7.1. İşletme Hakkı TEDAŞ tarafından devredilen Dağıtım Tesisleri'nin mülkiyetine ilişkin olarak Sözleşme'nin imza tarihinden önce başlamış idari ve hukuki ihtilafların takip edilmesi, çözüme kavuşturulması ve bundan kaynaklanan her türlü sorumluluk TEDAŞ'a aittir.

7.2. İşletme Hakkı TEDAŞ tarafından devredilen Dağıtım Tesisleri'nin mülkiyetine ilişkin olarak, Sözleşme'nin imza tarihinden sonra ortaya çıkacak idari ve hukuki ihtilaflar Şirket tarafından derhal TEDAŞ'a bildirilir. Söz konusu Dağıtım Tesisleri'nin mülkiyetine dair bu idari veya hukuki ihtilafların takip edilmesi, çözüme kavuşturulması ve bunlardan doğacak her türlü yükümlülük TEDAŞ'a aittir. Şirket gecikmesinde tehlike

olan durumlarda, TEDAŞ'a bildirimde bulunmakla birlikte TEDAŞ adına ve/veya hesabına gerekli tedbirleri almak ve işlemleri yapmakla yükümlüdür. Şirket tarafından alınan tedbirler ve gerçekleştirilen işlemlere ilişkin masraflar belgelendirilmek ve makul olmak şartıyla TEDAŞ tarafından karşılanır.

7.3. 4628 sayılı Kanun'un 15. maddesinin (c) bendinde yer alan düzenleme saklı kalmak kaydıyla, Şirket yatırımları çerçevesinde oluşan Dağıtım Tesisleri'nin mülkiyetine ilişkin olarak ortaya çıkacak idari ve hukuki ihtilaflar TEDAŞ tarafından takip edilerek çözüme kavuşturulur. Bunlardan doğacak her türlü mali yükümlülük Şirket'e ait olup, TEDAŞ buna ilişkin rücu hakkına sahiptir. Bu ihtilafların Dağıtım Tesisleri'nin geri devri sırasında devam ediyor olması halinde, TEDAŞ Şirket'ten muhtemel yükümlülüklerini karşılayacak tutarda ve nitelikte teminat talebinde bulunabilir, bunlara karşılık olmak üzere Şirket'e karşı olan yükümlülüklerini yerine getirmekten kaçınabilir. TEDAŞ'ın muhtemel zararları nedeniyle Şirket'ten tazminat talep etme hakkı saklıdır.

7.4. Dağıtım Faaliyeti'nin TEDAŞ tarafından yürütüldüğü dönemde bu faaliyetin yürütülmesi amacıyla gerçekleştirilen her türlü iş ve işlemlerin bütün sorumluluğu TEDAŞ'a aittir. TEDAŞ tarafından yürütülmüş bulunan bu faaliyetler nedeniyle üçüncü kişiler tarafından ileri sürülecek her türlü talebin muhatabı TEDAŞ'tır. Bu talepleri konu alan icra takibi ve davalar TEDAŞ tarafından yürütülür ve sonuçlandırılır. Bu takip ve davalardan doğacak her türlü mali yükümlülük TEDAŞ tarafından karşılanır.

7.5. Dağıtım Faaliyeti'nin Şirket tarafından yürütüldüğü dönemde bu faaliyet kapsamında gerçekleştirilen her türlü iş ve işlemlerin bütün sorumluluğu Şirket'e aittir. Şirket tarafından yürütülmüş bulunan bu faaliyetler nedeniyle üçüncü kişiler tarafından ileri sürülecek her türlü talebin muhatabı Şirket'tir. Bu talepleri konu alan icra takibi ve davalar Şirket tarafından yürütülür ve sonuçlandırılır. Bu takip ve davalardan doğacak her türlü mali yükümlülük Şirket tarafından karşılanır.

7.6. Sözleşmenin imza tarihinden önce Dağıtım Tesisleri ile Dağıtım Tesisleri'nin işletilmesinden kaynaklanan her türlü hukuki ve cezaî sorumluluk TEDAŞ'a aittir. Bu dönemde yürütülmüş bulunan bu faaliyetler nedeniyle üçüncü kişiler tarafından ileri sürülecek her türlü talebin muhatabı TEDAŞ'tır. Bu talepleri konu alan icra takibi ve davalar TEDAŞ tarafından yürütülür ve

sonuçlandırılır. Bu takip ve davalardan doğacak her türlü mali yükümlülük TEDAŞ tarafından ödenir.

7.7. Sözleşmenin imza tarihinden sonra Dağıtım Tesisleri ile Dağıtım Tesisleri'nin işletilmesinden kaynaklanan her türlü hukuki ve cezaî sorumluluk Şirket'e aittir. Şirket tarafından yürütülmüş bulunan bu faaliyetler nedeniyle üçüncü kişiler tarafından ileri sürülecek her türlü talebin muhatabı Şirket'tir. Bu talepleri konu alan icra takibi ve davalar Şirket tarafından yürütülür ve sonuçlandırılır. Bu takip ve davalardan doğacak her türlü mali yükümlülük Şirket tarafından karşılanır. Şirket, bu kapsamda ortaya çıkan tazminattan, cezadan ve/veya herhangi bir isim altında gerçekleştirdiği ödemelerden dolayı, hiçbir şekilde TEDAŞ'a rücu edemez. Belirtilen nedenlerle TEDAŞ'ın bir ödeme yapmak zorunda kalması durumunda, Şirket söz konusu ödemeyi ilk talepte ödeme tarihinden itibaren ticari faiziyle birlikte, nakden ve defaten ödemekle yükümlüdür.

8. Devam Etmekte Olan Yatırımlara İlişkin Borç ve Ödeme Yükümlülükleri

8.1. Dağıtım Tesisleri'ne ve Dağıtım Tesisleri'nin işletilmesinde kullanılan unsurlara ilişkin olarak sözleşmesi yapılmış yatırım projeleri Şirket tarafından tamamlanır. Söz konusu projelerin bu Sözleşme'nin imzalandığı tarih itibarıyla tamamlanmış kısmının mali sorumluluğu TEDAŞ'a aittir. Söz konusu yatırım projelerinin Sözleşme'nin imzalanmasından sonra gerçekleşecek kısımlarının her türlü mali sorumluluğu ise Şirket'e aittir.

8.2. Bu Sözleşme'nin imzalanmasından sonra devam etmekte olan yatırımların gerçekleştirilmesi için TEDAŞ'ın üçüncü kişilerle yapmış olduğu sözleşmelerdeki taraf sıfatı Şirket'e devredilir. Şirket bu sözleşmelerin tarafı olmak için gerekli bütün işlemleri yapmayı kabul ve taahhüt eder.

8.3. Üçüncü kişilerin mevcut sözleşmelerdeki taraf sıfatının devrine rıza göstermemeleri halinde, TEDAŞ sözleşmenin tarafı olmaya devam eder. Ancak, TEDAŞ söz konusu yatırım sözleşmelerinden iş sahibi sıfatıyla doğan haklarının, Şirket tarafından da kullanılabilmesini sağlayacak temsil yetkilerini Şirket'e veya Şirket'in belirleyeceği kişilere vermeyi kabul ve taahhüt eder.

8.4. Devam eden yatırımların bu Sözleşme'nin imzalanmasından sonra gerçekleştirilen kısımlarına ilişkin olarak, TEDAŞ'ın tarafı olduğu sözleşmeler kapsamında yaptığı ödemeler

talep tarihinden itibaren 7 (yedi) iş günü içinde Şirket tarafından TEDAŞ'a ödenir.

9. Güvence Bedelleri

9.1. Güvence Bedelleri TEDAŞ'a ait olmakla birlikte, Şirket İşletme Hakkı süresi boyunca Güvence Bedelleri ile ilgili işlemleri yürütür. Şirket, Güvence Bedelleri'ni geçici bir hesapta takip eder, bu Sözleşme süresi içerisinde, TEDAŞ veya Şirket tarafından tüketicilerle yapılan sözleşmelerin sona ermesi halinde tahsil edilen Güvence Bedelleri'nin yürürlükteki mevzuat uyarınca güncellemesini ve geri ödemesini yapar ve bu ödemeleri geçici hesap kayıtlarına TEDAŞ'tan alacak olarak kaydeder. Şirket, aynı dönemde tüketicilerle yapmış olduğu yeni sözleşmeler çerçevesinde tahsil ettiği Güvence Bedelleri'ni TEDAŞ'a borç olarak geçici hesap kayıtlarına yansıtır. Tüketicinin borcunu ödemesi halinde, söz konusu tüketicinin ödemiş olduğu Güvence Bedeli'nin karşıladığı oranda yapılacak mahsup tutarı, TEDAŞ'tan alacak olarak geçici hesaba kaydedilir. Şirket bu geçici hesap hareketlerini mali yıl bilançolarının vergi dairelerine sunulmasından sonra bir ay içerisinde her yıl TEDAŞ'a bildirir. Şirket Sözleşme'nin sona erdiği tarih itibarıyla geçici hesabı yürürlükteki mevzuat uyarınca güncelleştirmek suretiyle kapatır ve hesap bakiyesini TEDAŞ'a devreder.

10. Alacakların Tahsili

10.1. Ek 8'de hesap kodları yer alan ve TEDAŞ'a devredilmiş olan alacakların borçluları tarafından Şirket'e ödenmesi halinde, tahsilatın yapıldığı ayın sonunu takip eden 7 (yedi) iş günü içerisinde tahsil edilen tutar Şirket tarafından TEDAŞ'a aktarılır.

11. Sözleşme'nin Feshi

11.1. Şirket'in Sözleşme'ye Aykırı Davranışları Nedeniyle Fesih: 4628 sayılı Kanun ile münhasıran Kurum'un görev ve yetkisinde bulunan konular dışında, Şirket'in, Sözleşme'ye kısmen veya tamamen aykırı davranması hallerinde, söz konusu yükümlülüğünün yerine getirilmesi ve Sözleşme'ye aykırılığa son verilmesi için TEDAŞ Şirket'e 90 (doksan) gün süre verir. Bu durumu Kurum'a bildirir. Şirket bu süre içinde TEDAŞ'ın uygun bulacağı gerekli önlemleri almaz, yükümlülüklerini yerine getirmez veya Sözleşme'ye aykırılığa son vermez ise, TEDAŞ göndereceği yazılı bir bildirim ile Sözleşme'yi feshedebilir. Şirket'in iflâsı istemiyle dava açılması ve depo emri çıkarılması, Şirket'in ödemelerinde acze düşmesi veya Şirket'in konkordato teklifinde bu-

lunması durumunda, TEDAŞ Sözleşme'yi feshedebilir. Şirket'e ait Dağıtım Lisansı'nın iptal edilmesi veya Şirket'in iflas etmesi halinde Sözleşme, herhangi bir bildirim, ihtar veya mehile gerek olmaksızın kendiliğinden sona erer. Sözleşme'nin feshi halinde, TEDAŞ fesih bildiriminin bir örneğini bilgi ve gerekli işlemlerin tesisi için Kurum'a gönderir.

11.2. TEDAŞ'ın Sözleşme'ye Aykırı Davranışları Nedeniyle Fesih: TEDAŞ'ın, bu Sözleşme'de yer alan yükümlülüklerini yerine getirmemesi ve bu davranışların Şirket'in Dağıtım Tesisleri'ni işletmesini imkânsız hale getirmesi durumunda söz konusu yükümlülüğünün yerine getirilmesi, Sözleşme'ye aykırılığa son verilmesi için, Şirket TEDAŞ'a 90 (doksan) gün süre verir. Bu durum Kurum'a bildirilir. TEDAŞ, bu süre içinde gerekli önlemleri almaz, yükümlülüklerini yerine getirmez, Sözleşme'ye aykırılığa son vermez ise, Şirket, göndereceği yazılı bir bildirim ile Sözleşme'yi feshedebilir. Sözleşme'nin bu şekilde feshedilmesi halinde Şirket TEDAŞ'tan sadece ortaya çıkan fiili zararlarının tazminini talep edebilir. Şirket fesih bildiriminin bir örneğini bilgi ve gerekli işlemlerin tesisi için Kurum'a gönderir.

11.3. Sözleşmenin feshi halinde geri devre ilişkin 12. madde hükümlerine göre işlem yapılır.

12. Geri Devir

12.1. Sözleşme'nin herhangi bir nedenle sona ermesi halinde; Şirket dağıtım tesisleri üzerinde sahip olduğu bütün hakları kaybeder ve Şirket bu Sözleşme ile devraldığı ve Sözleşme süresince gerçekleştirilen yatırımlar çerçevesinde oluşturulan Dağıtım Tesisleri, Dağıtım Sistemi ile bunların üzerlerinde yer aldığı taşınmazları, bu taşınmazlar üzerindeki kullanım haklarını, Dağıtım Tesisleri'nin gereği gibi işletilebilmesi için varlığı zorunluluk arz eden taşınmaz, tesis, araç-gereç, iş makinaları, telsiz cihazları ve bunların mütemmim cüzleri ile belirtilen nitelikleri haiz olmasa dahi bedeli tarifeden karşılanmış olan her türlü taşınmazı, tesis, iş makinaları, araç-gereçler ve sair varlıkları, bunların mütemmim cüzlerini, bunlara ait tüm hakları, ilgili kayıt, bilgi ve belgeler ile birlikte TEDAŞ'a veya TEDAŞ'ın belirleyeceği kuruluşa bedelsiz olarak devreder.

Şirket, Dağıtım Tesisleri ve mütemmim cüzleri başta olmak üzere yukarıda belirtilen bütün unsurları, tam ve çalışır durumda, eksiksiz ve her türlü ayıptan ari şekilde teslim edeceğini kabul, beyan ve taahhüt eder. Şirket Dağıtım Tesisleri ve bunla-

rın işletilmesi için zorunlu olan diğer unsurların üzerinde, Sözleşme süresi boyunca meydana gelen tüm zararları tazminle yükümlüdür. TEDAŞ buna dayanan tazminat alacağını Şirket'e olan herhangi bir borcu ile takas edebilir.

TEDAŞ Şirket'in herhangi bir geri devir işlemi yapması gerekmeksizin, kendiliğinden bu varlıkların doğrudan/vasıtasız zilyetliğini elde etmiş olur. Bu hüküm, Sözleşme'nin sona ermesi şartına bağlı, doğrudan/vasıtasız zilyetliğin nakli anlaşmasını teşkil eder.

12.2. Geri devrin gerçekleştirilmesi sırasında ve Dağıtım Tesisleri nihai olarak TEDAŞ'ın fiili hakimiyetine geçinceye kadar Şirket, Dağıtım Tesisleri'ne ve Dağıtım Tesisleri'nin işletilmesinde kullanılan unsurlara yönelik olarak Sözleşme'den doğan bütün yükümlülüklerini TEDAŞ adına yerine getirmeye devam eder ve Sözleşme'de belirtilen esaslar çerçevesinde söz konusu varlıkları korumak, güvenliğini sağlamak, işletmeye hazır şekilde tutmakla yükümlüdür.

12.3. Bu Sözleşme'nin herhangi bir nedenle sona erdiği tarih itibariyle iletim sayaçlarında okunmamış enerjiye tekabül eden enerji borcu TEDAŞ'a, bunun dışındaki tüm borçlar Şirket'e aittir. Alacaklarda ise bu Sözleşme'nin herhangi bir nedenle sona erdiği tarih itibariyle müşteri sayaçları üzerindeki okunmamış enerji bedeline ait tüm alacaklar TEDAŞ'a, bunun dışındaki bütün alacaklar Şirket'e aittir.

12.4. Şirket gayrinakdi olarak alınmış olan Güvence Bedelleri'ni ilgili tüketicilere iade edilmek üzere TEDAŞ'a teslim eder. Bu iadedden dolayı Şirket TEDAŞ'tan zarar, ziyan ve hak talebinde bulunamaz.

12.5. Dağıtım Tesisleri ve mütemmim cüzleri ile Dağıtım Tesisleri'nin işletilmesi için varlığı zorunluluk arz eden ve/veya bedeli tarifeden karşılanmış her türlü taşınmaz, tesis, araç-gereç, iş makinaları, telsiz cihazları ve sair varlıklar ile bunların mütemmim cüzlerinin geri devri'nin her türlü ayıptan ari, tam ve eksiksiz bir şekilde gerçekleşip gerçekleşmediği, TEDAŞ tarafından bunların fiilen teslim alınmasından itibaren üç ay içinde incelenir. Bu üç aylık süreyi TEDAŞ gerekli gördüğünde üç ay daha uzatma hakkına sahiptir.

TEDAŞ tespit ettiği eksiklik, ayıp ve diğer hususları derhal ve her halükarda yukarıda belirtilen üç ayın tamamlanmasından itibaren bir ay içinde Şirket'e bildirmek zorundadır. TEDAŞ'ın

Şirket'i teslimden dolayı ibra etmesi veya eksiklik, ayıp ve diğer hususlara ilişkin ihtilafların çözüme bağlanması ile geri devir kesinleşmiş olur.

TEDAŞ tarafından teslim alınan Dağıtım Tesisleri ve sair varlıkların eksiklikleri ve ayıpları ile ilgili olarak çıkabilecek ihtilaflar Sözleşme'nin 14. maddesinde yer alan "Uyuşmazlıkların Çözümü" başlığı altındaki esaslar çerçevesinde çözülür.

12.6. Dağıtım Tesisleri'nin bakım, onarım ve işletilmesinde kullanılmakta olup, ambar mevcudu ile stoklarda bulunan ve bedeli tarife yoluyla ödenmemiş olan sarf edilebilir malzemelerin edinme bedeli üzerinden TEDAŞ alım (iştirah) hakkına sahiptir.

12.7. Geri devir'e konu olan bilgisayarlar, dağıtım, perakende satış ve perakende satış hizmeti faaliyetlerine yönelik kullanılan donanım ve yazılım sistemlerini ve buna ilişkin tüm bilgileri içerir. Geri devir, anılan donanım, yazılım sistemleri ve diğer programlar üzerindeki her türlü hakkı da içerir ve bütün bu haklar her türlü kısıtlamadan ari şekilde TEDAŞ'a devredilir.

12.8. Mülkiyeti veya kullanım hakkı TEDAŞ'a ait olup Dağıtım Faaliyeti'nde kullanılmak üzere İşletme Hakkı Şirket'e devredilen taşınmaz mallar, Dağıtım Faaliyeti'nde ihtiyaç kalmaması veya kullanılmamaları durumunda, Sözleşme süresinin sonu beklenmeden Şirket tarafından bedelsiz olarak TEDAŞ'a devredilebilir.

12.9. TEDAŞ İşletme Hakkı Devri sonrasında, Şirket tarafından Dağıtım Tesisleri'ne yönelik gerçekleştirilen ve sona erme ile birlikte TEDAŞ'a devredilen ve fiilen gerçekleşmiş yatırımların Kurum tarafından onaylanmış tutarlarının tarifeler yoluyla geri alınmamış ana parasını, bu Sözleşme'nin sona erme tarihinden itibaren en geç bir yıl içerisinde Şirket'e öder. Kurum tarafından onaylanmış yatırımlardan, bu Sözleşme'nin sona erme tarihi itibarıyla devam etmekte olan yatırımların fiilen gerçekleşmemiş kısımlarının mali sorumluluğu bu Sözleşme'nin sona erme tarihi itibarıyla TEDAŞ tarafından üstlenilir.

Söz konusu yatırımların tarifelerden geri alınmamış kısmı Şirket'in bilançosunda takip edilir. Talep edildiği takdirde Şirket, aynı hesabı takip edebilmesi için gerek duyacağı bilgi ve belgeleri TEDAŞ'a vermekle yükümlüdür.

12.10. Şirket'in teminatları geri devrin kesinleşmesi ve şirketin TEDAŞ'a hiçbir borcunun kalmadığının tespitine kadar

iade edilmez. Herhangi bir borç ve zararın tespiti halinde verilen süre içerisinde şirket borcu ödemez veya zararı tazmin etmez ise söz konusu borç ve zararlar Şirket'in teminatlarından tahsil edilir. Teminattan kalan miktar bulunursa Şirket'e iade edilir.

12.11. Sözleşme'nin 11.1. maddesinde belirtilen nedenlerden dolayı sona ermesi halinde, Şirket tarife yoluyla geri alınmamış yatırım bedelleriyle ilgili haklarını kaybeder ve TEDAŞ Şirket'e hiçbir ödemede bulunmaz.

13. Sözleşmenin Devri

13.1. Şirket bu Sözleşme'den doğan İşletme Haklarını kısmen veya tamamen bir başka kişiye devir, temlik ve rehin edemez.

13.2. Şirket İşletme Hakkının, haciz ve benzeri icra ve iflas işlemlerine konu olmasını da engellemekle yükümlüdür.

14. Uyuşmazlıkların Çözümlemesi

14.1. Bu Sözleşme'den doğan uyuşmazlıkların çözümünde münhasıran Ankara Mahkemeleri ve/veya İcra Daireleri yetkilidir.

14.2. Bu Sözleşme'den doğan uyuşmazlıkların çözümünde Türk Hukuku uygulanacaktır.

14.3. Bir uyuşmazlığın devam ettiği süre boyunca, Taraflar bu Sözleşme'den doğan tüm yükümlülüklerini, söz konusu anlaşmazlığın çözümü ile ilgili bir önyargı oluşturmadan, gereği gibi yerine getirmekle yükümlüdürler.

15. Vergi, Resim ve Harçlar

15.1. Bu Sözleşme'den, İşletme Hakkının Devri ve bu Sözleşme'nin sona ermesine bağlı olarak Dağıtım Tesisleri ve diğer unsurların iadesi kapsamında yürürlükteki mevzuata göre doğacak her türlü vergi, harç, fon kesintisi, resim ve benzeri mali yükümlülükler, yasal yükümlüleri tarafından karşılanır.

15.2. Sözleşme süresince Dağıtım Tesisleri, İşletme Hakkının kullanılması ve Dağıtım Faaliyeti'nin yürütülmesi ile ilgili her türlü vergi, harç, fon kesintisi, resim ve benzeri mali yükümlülükler Şirket tarafından karşılanır.

16. Kesin Teminat

16.1. Şirket, bu Sözleşme'den kaynaklanan yükümlülüklerinin tamamının güvencesi olarak, Dağıtım Tesisleri'nin ve Dağıtım Tesisleri'nin işletilmesinde kullanılan unsurların toplam var-

lık defter değerinin (şebeke ve şebeke dıőı) % 6'sı (yüzde altı) tutarındaki kesin, süresiz, ilk talepte ödeme kaydını ihtiva eden ve Türk Hukukuna göre Türkiye'de faaliyet gösteren bir bankadan sağlanacak teminat mektubunu TEDAŞ'ın talep etmesinden itibaren en geç 15 (onbeő) iş günü içinde vermekle yükümlüdür.

16.2. Her iki yılda bir Mayıs ayında, Dağıtım Bölgesi'nde yer alan Dağıtım Tesisleri'nin ve Dağıtım Tesisleri'nin işletilmesinde kullanılan unsurların durumu ve cari varlık defter değerlerinin güncelleőtirilmesi sonucunda ortaya çıkacak ilave değer artıőı karşılığında Şirket aynı koőullarla ilave değer artıőı tutarında, ek teminat mektubunu, TEDAŞ'ın talep etmesinden itibaren en geç 15 (onbeő) iş günü içerisinde TEDAŞ'a vermeyi beyan, kabul ve taahhüt eder.

16.3. Teminat mektubu ve teminat mektubunun güncelleőtirilmesi ile ilgili bütün masraf, komisyon ve sair ödemeler Şirket tarafından karşılanır.

16.4. Teminat mektubu ve/veya ek teminat mektubu süresi içinde verilmediği takdirde bu Sözleşme herhangi bir ihtar, mehil ve/veya bildirim gereksizdir kendiliğinden sona erer.

16.5. Şirket tarafından TEDAŞ'a verilen teminat mektupları, geri devrin Sözleşme'nin 12. maddesinde belirtilen şekilde kesinleşmesiyle iade edilir.

17. Sigorta Yaptırma Sorumluluğu ve Yükümlülüğü

17.1. Şirket devralınan ve yeni inşa edilen Dağıtım Tesisleri'ni ve mütemmim cüzlerinin tamamını, Dağıtım Tesisleri'nin işletilebilmesi için varlığı zorunlu bulunan her türlü taşınır ve taşınmazı yangın, infilak, kaza, yıldırım, zelzele, sel, grev, gösteri ve benzeri toplumsal olaylar, sabotajlar, terör eylemleri de dahil olmak üzere Dağıtım Tesisleri açısından söz konusu olabilecek bütün rizikolara karşı, TEDAŞ adına ve lehdarı TEDAŞ olacak şekilde, all-risk sigortası yaptırır. Ayrıca, Şirket Dağıtım Tesisleri'ne ve bunların işletilmesi için varlığı zorunlu unsurlara kendisinin vereceği her türlü zarar yönünden hukuki sorumluluk sigortası, iőveren mali mesuliyet sigortası, üçüncü şahısların uğrayacağı zararlara karşı sigorta yaptırır. TEDAŞ'ın talep etmesinden itibaren 15 (onbeő) iş günü içerisinde bu sigortalar Şirket tarafından yaptırılır.

17.2. Şirket aynı zamanda Dağıtım Tesisleri'nin yenilenmesi, güçlendirilmesi ve/veya genişletilmesi başta olmak üzere her

türlü yatırımın gerçekleşmesi aşamasındaki tüm sigortaları, Dağıtım Tesisleri'ne ilişkin sigorta içeriği ile aynı şekilde yaptırır. Söz konusu sigortalarla ilgili prim, masraf ve her türlü ödeme Şirket tarafından karşılanır. Şirket yapılacak sigortaların Sözleşme süresince yürürlükte kalmasını sağlar.

17.3. Şirket sigorta primleri ve diğer masraf ve ödemelerin yatırıldığını ve sigorta poliçelerinin her yıl yenilendiğini belgeleri ile birlikte TEDAŞ'a bildirir. Sigorta şirketi tarafından TEDAŞ'a ödenen bedeller, ödeme tarihinden itibaren yedi iş günü içerisinde, gerçekleşen rizikonun giderilmesi için, Şirket tarafından ilgili tutar miktarınca teminat gösterilmesi şartıyla Şirket'e ikame masrafı olarak verilir. Bu durumda eksik sigorta Şirket tarafından tamamlanır.

17.4. Şirket sigorta tazminatının miktarından bağımsız olarak, söz konusu hasar ve ziyayı mümkün olan en kısa süre içinde gidermekle yükümlüdür.

17.5. Bu sözleşme kapsamında Şirketin kullanımına verilen araçların trafik muayenesi, mali mesuliyet sigorta poliçesi, trafik ve tescil belgesi, plaka basım ücretleri ve diğer tüm işlemlerden kaynaklanan mali ve hukuki sorumluluk ile bu araçlarla üçüncü şahıslara verilen zararlardan ve bu araçların karışmış olduğu kazalardan dolayı ortaya çıkacak tüm zararlar Şirket'e aittir. TEDAŞ bu zararlardan dolayı bir ödeme yapmak durumunda kalırsa, Şirket bu tutarı ödeme tarihinden itibaren işleyecek ticari faiziyle birlikte TEDAŞ'a öder.

18. Diğer Hususlar

18.1. Şirket, elektrik dağıtım şebekesi üzerinde bilgi ve ses aktarımını sağlayan teknolojiyi (Güç Hattı İletişimi) her türlü sorumluluk kendisine ait olmak üzere ve bu konudaki her türlü izin, onay, ruhsatın alınması ile bütün ücret, masraf, vergi, resim, harç ve sair giderlerin karşılanması kaydıyla kullanabilir. Güç hattı iletişimine ilişkin yatırım yapılması ve elektrik dağıtım şebekesinin bu iş için kullanımı işbu sözleşmenin kapsamı dışındadır.

Ancak, işbu Sözleşme'nin herhangi bir nedenle sona ermesi halinde, Şirketin elektrik dağıtım şebekesi üzerinde güç hattı iletişimine ilişkin kullanımı herhangi bir ihbar ve ihtara gerek olmaksızın kendiliğinden sona erer. Bu durumda, Şirket tarafından elektrik dağıtım şebekesi üzerinde güç hattı iletişimine iliş-

kin olarak yapılmış olan teknolojik yatırımlar herhangi bir bedel ödenmeksizin TEDAŞ'a ait olur.

18.2. Dağıtım Tesisleri'nin işletilmesi ve işletilmeye hazır tutulması, uygulanacak tarifelerin belirlenmesi, yatırımların yapılması, yeni yatırımlar üzerindeki hak sahipliği, yatırımlar nedeniyle kamulaştırma yapılması, yatırımların muhasebesi, mücbir sebep ve sonuçları, Dağıtım Tesisleri'nin güvenliğinin sağlanması, yatırımlar ve hizmet kalitesinin denetlenmesi konuları yürürlükteki mevzuata tâbidir. Dağıtım Sistemi ve Dağıtım Tesisleri başta olmak üzere İşletme Hakkı Devri'nin kapsamına giren malvarlığı değerleri yürürlükteki mevzuata göre denetlenir.

Ayrıca, TEDAŞ malik sıfatıyla bir ay öncesinden haber vermek şartıyla yılda bir defa dağıtım tesislerinde kontrol gerçekleştirebilir. Bu kontrol sonucunda TEDAŞ tarafından tespit edilen eksiklikler bir tutanakla Kurum'a bildirilir.

18.3. Dağıtım Tesisleri'ne, Dağıtım Tesisleri'nin işletilmesinde kullanılan taşınır ve taşınmazlara üçüncü şahısların verebilecekleri tüm zarar ve ziyanlar ile mülkiyet ve mülkiyetten gayri ayni haklara üçüncü şahısların tecavüzü nedeniyle doğabilecek tüm alacak, tazminat davaları ve icra takipleri, her türlü masrafı kendisine ait olmak üzere Şirket tarafından yürütülür. Şirket bu davaları tebliğ tarihinden itibaren 7 (yedi) gün içerisinde TEDAŞ'a bildirir.

Şirket, bu davalar neticesinde elde ettiği tazminat ve benzeri alacakları, ortaya çıkan zararın giderilmesi amacıyla bakım, yenilenme, güçlendirme ve/veya onarımında kullanır.

18.4. Dağıtım Tesisleri'ne ilişkin mevcut arşiv kayıtları TEDAŞ uhdesinde kalmaya devam eder. Şirket Dağıtım Tesisleri ve bunların işletilmesinde varlığı zorunlu unsurlara yönelik olarak, devirden sonra yaptığı her türlü bakım, onarım, iyileştirme, yenileme, genişleme veya benzeri yatırımlara ilişkin kayıt, belge, plan, harita ve sair evrakı üç aylık dönemlerde TEDAŞ'a vermekle yükümlüdür. Şirket gerekli hâllerde ve masrafları karşılanmak şartıyla söz konusu arşiv kayıtlarının bir suretini TEDAŞ'tan talep edebilir.

TEDAŞ Şirket'e karşı açılacak herhangi bir soruşturma, inceleme ve/veya denetlemede gerekli olan her türlü arşiv dokümanını, yazılı ve sözlü bilgiyi verme konusunda işbirliği içinde bulunacağını kabul, beyan ve taahhüt eder.

18.5. Taraflardan her biri, bu Sözleşme ve eklerinde yer alan her türlü bilginin gizli olduğunu, diğer tarafın kendisine teslim ettiği veya başka şekilde eline geçen tüm bilgi, doküman veri veya know-how'ın gizli tutulacağını, çalışanlarının, görevlilerinin ve yöneticilerinin gizli tutmasını temin edeceğini ve Sözleşme'ye imza atan tarafların yazılı mutabakatını almadan üçüncü şahısların kullanımını için açıklamayacağını, gizli olduğu kabul edilen bu bilgilerin üçüncü kişiler tarafından öğrenilmesini engelleyecek bütün tedbirlerin alınacağını beyan, kabul ve taahhüt eder.

18.6. Şirket, yürürlükteki mevzuat'a göre kurulmuş ve faaliyetlerini yürüten bir anonim şirket olduğunu, TEDAŞ'ın ayrı ve bağımsız bir tüzel kişiliği bulunduğunu, TEDAŞ hisselerinin kamuya ait olmasının, başka bir kamu kurum veya kuruluşunun fiillerinin TEDAŞ'a izafe edilmesi neticesini doğurmayacağını, Kurum ve/veya Kurul kararlarından TEDAŞ'ın hiçbir şekilde sorumlu tutulamayacağını, bu kararlar gerekçe gösterilerek TEDAŞ'dan talepte bulunulamayacağını, genel olarak Türkiye Cumhuriyeti Devleti de dahil olmak üzere herhangi bir kamu kurum veya kuruluşunun iş ve işleminden TEDAŞ'ın sorumlu tutulamayacağını, bu Sözleşme'ye dayanarak Türkiye Cumhuriyeti Devleti de dahil olmak üzere başkaca bir kamu kurum veya kuruluşundan talepte bulunulamayacağını, TEDAŞ'ın belirli iş ve işlemlerinin idari yargının denetimine tâbi olmasından ve bunun sonucu idari yargıda verilecek bir yürütmeyi durdurma veya iptal kararı neticesinde TEDAŞ'ın Sözleşme'den doğan yükümlülüklerini hiç veya gereği gibi yerine getirememesinden, bu Sözleşme'nin veya Sözleşme'nin dayanağını oluşturan herhangi bir işlemin yürütmesinin durdurulması veya iptalinden dolayı herhangi bir sorumluluğu bulunmadığını, TEDAŞ'tan masraf, zarar veya herhangi bir isim altında hiçbir talepte bulunmayacağını gayrikabili rücu ve kayıtsız şartsız olarak beyan, kabul ve taahhüt eder.

18.7. Bu Sözleşme'nin imzalanmasından sonra yürürlükteki mevzuat hükümlerinde meydana gelebilecek değişikliklerin, Tarafları etkileyen hükümleri Sözleşme'ye yansıtılır.

18.8. Bu Sözleşme'nin dili Türkçedir. Bu Sözleşme'de öngörülen veya bu Sözleşme tahtında yapılacak olan bütün ihbarlar, yazışmalar, görüşler ve diğer dokümanlar Türkçe olacaktır.

19. Tebligat Adresleri

19.1. TEDAŞ'ın Şirket ile, Şirket'in TEDAŞ ile yapacağı her türlü yazışmada aşağıda belirtilen adresler esas alınacaktır.

TEDAŞ'ın adresi

•

Şirket'in adresi

•

19.2. Taraflar adres değişikliklerini derhal ve yazılı olarak birbirlerine bildireceklerdir. Yazılı olarak bir bildirim yapılmadığı sürece, bu Sözleşme'de yer alan adreslere yapılan tebligatlar geçerli ve ilgili tarafı bağlayıcı sayılacaktır.

20. İşletme Hakkı Devir Bedeli

20.1. İşletme Hakkı Devir bedeli'dir. Bu Sözleşme'nin, herhangi bir nedenle, öngörülen süreden önce sona ermesi, Şirket'e kısmen veya tamamen bir bedel iadesi hakkı vermez.

21. Sözleşme'nin Yürürlüğe Girmesi

21.1. Bu Sözleşme, Sözleşme'de yer alan hükümler çerçevesinde, TEDAŞ ve Şirket tarafından imzalanması ile yürürlüğe girer.

21.2. Bu sözleşmede yer almayan hususlarda yürürlükteki mevzuat hükümleri, Kurul ve Kurum kararları uygulanır.

- Elektrik Dağıtım A.Ş. Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş.